

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria VI. In Parasceue, de Passione Domini nostri ac Redemptoris Iesv
Christi.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56314)

exercitus fuerit consternatus, cum Deum tonantem, fulminantem, ac concrepantem in montis Sinai vertice audiret? Ita quoque vos tremere & pauere necesse est, cum ad montem Sacramenti hucus acceditis, in quo idem Deus praesens est, sed triumphans, gloriosus, ac diuinam quandam maiestatem spirans. Memineris, quæso, Magos extremo profectos Oriente, viso puerulo Iesu, in praesepe licet & palea reclinato, procidentes eundem adorasse: vos quoque ad eundem puerum, ad eundem Deum accedentes, licet eum in praesepe Sacramenti sub fæno & palea specierum Sacramentalium latitantem videatis, par est, statim ut eum visum estis, in terram prostratos magna animi demissione eundem adorare.

Matt. 2.

Vna namque est humilitas, quæ nos eidem sumendo quam maxime idoneos reddit: quam in rem egregii mihi hic conceptus in mentem venit. Cum Dominus apud Zachariam veller diuertere, & eum inter arboris ramos confidentem videret, clamauit: *Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Quod declaratur tum potissimum, cum Deum animæ hospicio suscipere proponimus, arboribus mundi esse descendendum, arboribus inquam superbiae, iactantiae, vanitatisque seculi. Descendite igitur quanto cius est montibus hisce, peccatores, ex arboribus quoque ambitionis descendite, matronæ: descendant turrata illa crinium fastigia, deponite erectos capillorum colles: descendite ex sublimibus illis coturnis, sandaliis illis immensum subleuatis, iugis & sustentaculis illis vestium immane quatum laxis: descendite vestibus illis superbis, & sirmatibus propemodum regis: festinate, descendite e vanitatis arbore ad humilitatis terram: non enim alio Christus vult diuertere, nisi ad ædes vestras. Humiliate vos igitur, eique dignum habitaculum præparate, & dicite mecum omnes, quotquot hic adestis.

Luc. 19.

O panis admirabilis, panis miraculis scaetens, panis coctæ sub cineribus humanitatis nostræ, qui pistus es ex pretioso Iesu Christi sanguine, & flamma charitatis excoctus! ô panis Angelice, panis azyme, & non fermentate, ô fermentum carens acrimonia. Tu

Matt. 13.

namque mysticum fermentum es, quod in Sacramento hoc mirabili virtutum nostrarum augmentum, bonorum operum merita, gratiarumque tuarum incrementum caulatris & producis. Tu es scilicet panis ille, in cuius fractione duobus illis Viatoribus in Emmaus tendentibus oculi aperti sunt, adeo ut Dominum in fractione illa agnouerint. Tu es bonus ille panis, quem Eliasus Propheta in medio Samariæ exercitui regis Syriæ edidit, quo eorum oculos aperuit, ita viciniimos, quos prius agnoscere non poterant, cognouerint. Tu es quoque panis ille magnæ virtutis & efficaciam, quem Paulus nauis distribuit, tempestatis laboribus extitatis & deficientibus, quod ille eorum vires & animum restaurauit: *Rogo vos accipere cibum pro salute vestra, & cum hac dixisset, sumens panem, gratias egit Deo in conspectu civium, & cum fregisset cepit manducare.* O panis dentique omnium panum rex, qui olim in deserto quinque hominum millia cibasti. Hoc quæso nobiscum age, ô panis venerande, adorande, colende, quod olim cum Propheta Elias fecisti: deducas nos scilicet per deserta mundi huius, usque ad montem Dei Oreb, ad beatitudinem nempe cælestem, Amen.

Luc. 14.

2. Reg. 6.

Act. 17.

3. Reg. 17.

FERIA VI. IN PARASCUE, de Passione Domini nostri ac Redemptoris IESU Christi.

Partitio.

- I. Præmium sympatheticum ex specie facti immatiore.
- II. De horto & comitatu Domini.
- III. De dormientibus discipulis.
- IV. De Angelo confortante.
- V. De agonizante Domino.
- VI. De proditore Iuda.
- VII. De captiuitate Iesu.
- VIII. De gestis reliquis in horto.
- IX. De gestis apud Annam & Caypham.
- X. De negante Petro & Iuda desperante.
- XI. De accusatione apud Pilatum facta.

XII. De

XII. De secreto examine Pilati in Iesum.

XIII. De gestis reliquis apud Pilatum.

XIV. De Iesu baignante crucem, & Cruce baignante Iesum.

XV. De gestu reliquis, dictisq; ad crucem.

Passio Domini nostri Iesu Christi.

FIGURA.

I. **O** Funestum & tragicum diem! ô diem vere horrendum, cruentum, & omnium dierum tristissimum! diem morte Iesu Christi nobilem, diem quo vnicus Dei filius cruci confixus conspicitur: diem inquam, non iam protomartyris Stephani, qui lapidibus fuit obrutus, martyrio insignem: non nece Laurentii, qui super carbonēs extensus glorioso martyrio vitam finit: non tristi sancti Bartholomæi, cui viuo pellis ablata fuit, morte nobilem: sed diem passione Iesu Christi memorabilem! diem quo non nisi de gemitibus & lamentis, non nisi de suspiriis & lachrymis loquendum est. Solebant Israelitides quotannis ad bustū Iephtes filię conuenire, vt funestam illius & lugubrem mortem, quæ sine vilo crimine D^eo immolata erat, lamentis & lachrymis expiarent, ac tristem comparis sui casum deplorarent. O Auditores, vos illos Israelitidas esse quis me verat dicere, qui quotannis sacro hoc passionis die huc congregari consueuistis, vt tristitiam illam, non dico filię Iephtes, sed sacræ humanitatis Iesu Christi sortem defleatis: qui nullo vnquam admissio crimine, ac sine vilo peccato aut delicto, ac penitus innocēs in monte Caluarie fuit immolatus. Plorate igitur filię Israel, plorate, hoc lugubri & fœdibili præsertim die: die, quo funesta illa & cruenta exhibetur tragœdia, cui similis nulla vquam in mundo exhibita fuit, in qua non nisi de morte filii Dei agitur: theatrum ipse mons Caluarie est, actorum partes agunt Iudæi, & ipse ego prologi. Sed nihil hic audietis aliud quam crucem, sanguinem, mortem, clauos flagella, fentes, & lanceas. At quoniam me in hoc tam longo ac difficili dramate vires deficiunt easque aliunde comparare necesse sit: ad quem po-

trissimum auxilii perendi ergo me conferam? anne ad Patrem illum æternum? Sed ardet ille hodie ira & penitus exarsuat, fulgure accinctus & vindicta, vltionem spirat, adeo vt ne proprio quidem parcat filio. Anne Angelos inuocabo vt patrocinentur? sed fient illi & ingemiscunt non secus ac nos: eadem illos quæ nos vrget tristitia, eadem defolatione, eadem premuntur afflictione. Anigitur Virginem illam gloriosam accedam, vnicum meum refugium, asylum, & consuetum ad quem me recipere soleo portum? sed nulla hodierna die auxilii ab ea expectandi spes superest, omnis enim, quam in ea fiduciam figere soleo, iam concidit & collapsa est. Video namque illam lachrymis, lamentis, ac suspiriis exhaustam, ac tantum non mortuam, cum videt suum ducem natum morientem desolatam, dum emisit spiritum. At nullum mihi refugium superest, nisi ad te, ô sancta, veneranda, & adoranda crux: tu mihi hodierna die in immenso hocce Passionis Oceano euaganti futura es portus, Helice, Pharos, Cynosura, ac directrix mea. Hic ego te inuoco, inclamo, genibusque in terram prostratis supplex adoro, diceas:

O crux aue spes vnica.

Nobilis ille, & non postremi inter pictores nominis Timanthes, cum lugubrem popam, ac funestam illam Iphigeniæ immolationem depinxisset, variosque astantium, & consanguineorum affectus expressisset, & iam Patris Agamemnonis dolorem ac vehementiorem cæteris affectum exprimi quoque oporteret: nulla id commodiori meliorique ratione fieri posse iudicauit, quam si eum velato & obnubilato vultu repræsenteret, dicens: aliam eius pingendæ rationem, nec meliorem, nec aptiorem reperire posse, aut vltimos colores, aut artem, quæ vehementiam illam paterni doloris, & ingentem illum intrinsecus in huiusmodi patre habitantem affectum exhiberet, inueniri: quippe cui omnis ars & manus merito debere cedere videntur. Id ipsum mihi hodierna die de ingenti hoc Passionis Domini nostri mysterio dicere liceat. Cum enim mihi propositum sit amarâ illius crucifixionē hodie proponere, ac fu-

Timanthes in Agamemnone pingendo indultia.

Simile. Ind. 22.

ac funestum illius obitum, dolores eius extremos, morremque illius ignominiosissimam ingenue, id me nequaquam pro dignitate præstare posse profiteor, nisi velata eum facie, capite sentibus obfco, oculis lachrymis suffusus, genis & vultu sputis illito, in crucis medio oculis vestris producatur: ipsa quin etiam reliqua eius supplicia, dolores, poenas & cruciatus, ac reliquam passionis eius seriem, verbis & oratione mihi velim credaris, exponere me posse diffido.

S. Gregorius cum Magdalene dolore perpenderet, magis ad flendum quam ad dicendum permouebatur.

Si sanctissimus ille Doctor Gregorius, cum lachrymas ac suspiria conuersæ illius peccatricis Magdalene attentius secum perpenderet, de illi; loqui proponeret, ita orationem exortus est: *Cogitanti mihi de Magdalena penitentia flere magis lubet, quam aliquid dicere: multo maiori id ratione de passione Domini nostri quis dicere queat, Beatissime Pater. Ad tui igitur imitationem dicam: cum vires mihi non secus ac tibi deficiant: Cogitanti mihi de passione Iesu Christi flere magis lubet, quam aliquid dicere.*

Jerem. 1.

Quis ergo dabit Capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte. Dauid cognito Principem exercitus Regis Saul, Abner crudeliter à Ioab castrorum Praefecto esse interemptum, vestimenta cõscidit, & ingemuit amaritudine cordis præ-

2. Reg. 3.

grauatus, aliosque ad idem faciendum incitauit dicens: Scindite vestimenta vestra, & accingimini facis, & plangite ante exequias Abner. Iisdem vos hodie verbis compellabo, Auditores, nam tristior eheu multo casus nobis accidit: ecce, peraguntur exequiæ Iesu Christi, omnium Principum Principis, quem Iudæi nefandæ cruci suffixerunt: scindite ergo corda vestra, & non vestimenta vestra, accingimini facis, & plangite ante exequias Christi: flere, ingemiscite, suspirate hodie, tundite palmis pectora, flagris in corpus vestrum sæuite, ciliciis lumbos accingite, relinquite pretiosas illas & delicatas vestes. saccos induite, & vnanimiter in funere Iesu Christi plorate.

Plut. in Cæsare.

Apophtegma Antonii.

Cum Iulius Cæsar in Senatu à coniuratis nefarie esset trucidatus, M Antonius cruentam eius tunicam, & stillanti etiamnum tinctam sanguine sustollens, in forum prodiit,

populoque Romano eandem commonstrans, animum addidit, vt sumptis armis tam nefariam necem prosequeretur, Cassiumque & Brutum cædis artifices, ceterosque coniurationis socios vrbe exigeret. Quod olim populo Romano fecisti, Antoni, id ipsum mihi hodie vobis eum faciendum est. Christiani. Ostendam vobis non tunicam Cæsar's, sed sacram Christi humanitatem rubicundo tinctam sanguine, vniuersis plenam, & plagis adhuc stillantibus deformatam. Sed vnam ita animos vestros permoueam, vt eos ad arma concitem, ad insignem de peccatis, quæ eum tam nefande interemerunt, vindictam capiendam.

Nam Patriarcha Iacob iam senex, statim vt tunicam Iosephi sanguineis tinctam guttis, & mortis signis deturpatam, conspexit: adeo dolore & affectu paterno intrinsecus commotus fuit, vt scissis vestibus in terram prostratus, cœlumque replens gemitibus, nullam consolationem, dolorumque lenimen voluerit admittere: ita namque S. Scriptura loquitur: *scissis vestibus indutus est cilicio, lugens filium multo tempore.* Sed longe funestius nobis hic, Auditores, spectaculum proponitur, ipsa nimirum tunica, tunica illa pretiosa, sacra inquam Christi, qui verus Ioseph fuit, humanitas, tincta sanguine, cruenta, mortis eius & necis nota ac presagium. Quis non igitur in lachrymas resoluatur, quis aliquam iam consolationem admittat, & non potius sine vlla intermissione plangat?

Tradit S. Scriptura, amicos Iob, cum eum in simario sedentem, vlceribus deformem, sanie deturpatum, vulneribus liuidum, & ab omnibus notis & domesticis derelictum viderent: illum nimirum, quem prius vt terræ principem diuitiis & opibus affluentem, honoribus cumulatum, longo famulitio stipatum suspexerant: adeo consternatos, & acerbissimo illo fortunæ variantis casu, ita percussos fuisse, septem vt ipsis diebus nullus ei vel verbum fuerit locutus. Et sane quis vestrum est, Auditores, qui, cum Dei Filium diligere se testatum velit, dum videt eum hodie in cruce extensum spinis coronatū, flagellis cõscissum: dum cõspicit genas eius alapis liuentes, manus durissimis confixas clauis, ianus

Gen. 48.
Iacobus pro Ioseph.

Iob 2.
Amici Iob adeo eius casu percussos fuisse septem diebus nullus ei verbum loquebatur.

lancea perforatum & sacrum eius vultum sanguine repletum; ille, inquam, quem prius vt Angelorum principem, Imperatorem vniuersi SS. Trinitatis Delphinum, & creaturarum omnium caput & summum videbat, nouerat; & crediderat; quis non, inquam, admirabitur, percellatur, contremiscent, emoriatur, aut saltem toto vitæ suæ tempore non obmutescet.

Regina Esther, cum pulchritudini suæ cōfissa, interius Assueri regis atrium ingredi præsumpsisset, ac deinde magnitudinem, splendorem, maiestatem Principis illius maiorem longe quam putarat vidisset, adeo consternata & percussa fuit, vt sensibus destituta, insolitam quandam in regis vultu maiestatem intuita, deliquium animi passa sit. Quid igitur te facere par est, anima pia & deuota; cum hodie piæ meditationis gressibus montem Caluarie qui in cubiculum & atrium Assueri tui, redemptoris tui, Christi tui, conuersus est, subiens, humilitatem, paupertatem, opprobria, & supplicia Principis huius, Dei huius intueris; an non consternata in terram rues, & tam insolitum spectaculum admirata, an non extra te rapiaris? Et sane longe maiorem consternationis causam habes: ò anima, cū paupertatem & mortem filii Dei conspicias, quam regina illa, maiestatem & magnificentiam regis Assueri contemplata.

O paradoxa noua! ò res nunquam vel fas vel audita! Deus ecce hodie patitur, moritur, creator hodie à creaturis crucifigitur. Quam merito igitur exclamas Isai: *Quis credidit audiri nostro?* Quis, inquam, crederet Deum mori potuisse? & tu ò Paule cum ais: *Pradicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam.* Quis enim persuaserit Rabino alicui, Deum illum in cruce pependisse, qui maiores eius Egypto eduxit, per mare Rubrum traduxit, & eos in deserto manna saturauit? Quis etiam Gentili alicui Philosopho persuadeat, Deum illum, quem ait, credit, asserit, actum esse omnino purum, immortalē, æternum, impassibilem, beatum, passionem tam acerbam pertulisse, & inter latrones pependisse medium?

Tom. i. Bessæi Quadrage.

Hoc ipsum est, Christiani, quod hodie credendum, desendum, & suspiciendum est. Paradoxa sunt, sed tamen vera. Deus ipse mortuus est! ò mortem inaudita, quid? an Deum emori? Deus est, Deus, ipse Deus qui tot in corpore suo cruciatus pertulit. Sistite, obsecro lacrymas Christiani, inhibete fletum, cessent suspiria, & audite vt inclamet: *O vos omnes qui transitis per viam attendite & videte si est dolor sicut dolor meus.* Hic namque videbitis eum quem propheta virum dolorum nominauit; & aliud ad dolorem & cruciatum exprimentum hieroglyphicum nolite querere: Ò Egyptii, quam ipsum Redemptorem: neque enim anima aliam dolorum materiam querit, quam hunc ipsum Redemptorem videre vulneratum. Et vos ò animæ fideles, si vllò vnquam tempore erga Christum amorem vestrum declarastis, hoc profecto tempore eum patefacere potestis, quum sum in cruce suspensum contemplantini. Aliud toto vitæ tempore nolite admirari, quam acerbā hanc crucem: aliud nolite mente voluere, quam amaram hanc passionem: aliud nolite cogitare, quam horrendos illos cruciatus. Quare attendite & videte; inspicite, obsecro, & perspicite miserum hocce corpusculum, atque omnia eius membra, artus & compages distortas & laceratas contemplantini.

O lugubre & funestum spectaculum! non apparent nisi spinæ in capite, in oculis lacrymæ, in vultu sputa, in fronte concretus sanguis, in collo vincula, in laterelanceæ, in manibus clauis, & in tergo & humeris non nisi flagella conspiciuntur. Dimetiimini omnes dimensiones eius, & immentos toto extensos corpore cruciatus aspicietis. In longitudine perferrā capite ad calcem; nam à *plantæ pedis vsque ad verticem non est sanitas in eo.* Videamus & latitudinem, de qua dicitur: *Dimenerunt omnia ossamea.* Cruciatum eum peruaserunt, concusserunt, & vsque ad minima etiam ossicula demoliti sunt. Quid de profunditate dicemus, de qua dictum est: *Lancea latus eius aperuit?* intima namque pectoris rimata est, & penetralia cordis atque intimas latebras militis penetrauit.

Non fuit dolor similis dolori Christi. Thren. i.

Isai. i.

Psal. 21.

Ioan. 19.

V u u trauit

3. PAR. 9.
46. ART. 5.

Historia
Passionis
Christi in
3. membra
diuiditur.

trauit hasta. Denique si D. Thomæ Aquinani credimus, omnes omnium hominum passiones in genere & simul, non autem in specie aut sigillatim pertulit. Hic ò philosophi, in Christo Iesu nimirum, omnes cruciatus, supplicia & tormenta martyrum quæ olim pertulerunt, vel vilo aliquando tempore deinde toleraturi sunt, sensibilibus, & non solum eminenter, comprehensa conspiciamus. Quod ut distinctius perspiciatis maioremque ipse vobis ingemiscendi, & lachrymâdi materiam suppeditem; lugubrem hanc tragædiam tribus distinctam actibus, cruentis reuera, tragicis & amaris, oculis vestris, velut in scena, subiiciam. primus actus representabit vobis ea quæ in horto & monte Oliueti contigerunt; secundus quæ in ipsa Hierosolymorum ciuitate peracta sunt; vltimus vero ea quæ in monte Caluarizæ euenerunt. Epilogus vero tristem illam catastrophem passionis & mortis Christi cû tristi & fatali illo Epitaphio, sed orbi admodum fausto & læto, nempe *consummatum est*, exhibebit.

II.

Principio igitur, omnes huius tragædiæ scriptores vnanimi consensu tradunt, Saluatorem mundi Christum testamento iam condito, sanctissimo Eucharistiz Sacramento instituto cœna legali peracta torrentem Cedron transiisse, & recta Gethsemani, qui vicus erat haud procul à monte Oliueti, in quo hortus erat, contendisse & eundem cum omnibus Apostolis intrasse. O horte fatalis, tu nobis in memoriam reuocas veterem illum hortum, paradysum inquam terrestrem, in quo omnes omnino homines salute sua noxialis morsu pomi exciderunt. Designas quoque nobis fœlicitatem, & fortunæ auram benigniorem in qua homines ut plurimum pereunt, seque salutemque periculo exponunt. Adam namque in horto illo voluptatis se & posteritatem perdidit; Susanna in viridario suo pudorem propemodum amisit; & hodie Iesus Redemptor noster in horto quoque ab hostibus proditus fuit. O hortum inamœnum, fatalem, periculis & variis expositum casibus! Sathan serpentis induens habitum hortum olim intrauit, vt totum orbem, & omnes penitus

Digressio
de horto.
Gen. 3.

Hortus fœ-
licitatem
designat.

Dan. 15.

mortales euerteteret, occideret, & perderet; & ecce Antagonista eius Christus Iesus hodie quoque hortum, mundum restauraturus, redempturus, & in pristinum vigorem restitutus ingreditur, vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret.

Hortum intrans tres tantum Apostolos assumit, octo reliquis ad horti introitum relictis, atque ita paulo vterius in horto progressus est, vt tanto maiori commoditate orationi incumberet: *Assumpto Petro & duobus filiis Zebedæi*. Respicite quæso animæ solitudinis amantes, passerem illum solitarii de quo vaticinatus est vates regius: dicens, *Vigilauit & factus sum sicut passer solitarius in cœlo*: videte præclaram illam auem quæ non nisi deserta quærat, non nisi siluas dulci voce susurret, videre autem illam querulam, suspirantem, gemiscentem ac iuendissimam de precibus suis harmoniam concinnantem, suspiria instar bassi sunt, clamores superioris; lachrymæ, tenoris; & orationes, contra tenoris vice funguntur; feruens erga redemptionem amor totam hanc musicam dirigit & moderatur. O iucundissimam harmoniam! O symphoniam Cygneo cantu dulciorem! Sed non video hic nisi tres discipulos, Petrum, Ioannem & Iacobum cur non & ceteros? Hic quidem aliqua prærogatiua esse videtur, mysterio tamen non vacat. Promiserant quippe illi maiorem cæteris animositatem, ac magnanimum quid ante alios præ se ferebant. Ostenderant sese verbis Cæsares, Hercules, ac præsertim Petrus qui dixerat confidens & audax, *Etiamsi oportuerit me mori tecum non te negabo*. O animos Rodomontæos! Zebedææ vero interrogati olim num tristem & amaram passionis cicutam in crucis calice haurire possent: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* responderunt quasi noui quidam Thesei aut Alexandri; *Possumus*. O præsumptionem singularem, ò præfidentiam inauditam! Dux igitur, de animo & generositate illorû periculum facturus, eos hodie in aciem producit, armis & gladiis obicit, vt quos verbis prius ostenderant animos, eos iam re ipsa cum necesse foret, declarent: quid vero possint & quæ

Psalm. 102.

Cur Domini noster cum secundo discipulo assumptio.

Matt. 26.

& quæ eorum virtus sit breui videre dabitur.

Deinde quoniam tres hi gloria Transfigurationis interfuerant, necesse quoque erat & par, vt passionis infamiam cruciatibusque interessent. Atque illa tua agendi ratio est ò mundo; è transfiguratione scilicet ad passionem transire, è deliciis ad dolores, è voluptatibus ad lachrymas, è fastigio prosperitatis ad imum aduersitatis fundum delabi. O Petre quæ rerum vices, quæ subita fortune mutatio, dixisti olim in vertice montis Thabor gaudio & lætitia exira te ipsum raptus, *Et nunc est nunc hic esse*: sed mutabis quamprimum vocem & tonum, ita vt pauore consternatus clamaturus sis; *Malum est nos hic esse*, periculosum, nec securum; cum ipsemet Dominus hic tremat, eoncutiatur, & timore percellatur exclamans; *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Quasi diceret, Si vnquam, ò Apostoli, magistram vestrum dolore cõfectum vidistis; iam venit profecto tempus, quo eum turbatum & ærumnis pressum videre datur: numquam enim anima mea ita fauciata fuit in trissecus; numquam tam vehemens me incellit pavor & consternatio, vti modo: tristitia namque & formido animam inuasurunt, & ad mortem vsque eam discruciant & diuexant. Præuiderat imminentem hanc tempestatem & grauem tristitiæ nimbum regius ille vates David; *Cor meum*, inquit, *conturbatum est in me; & formido mortis cecidit super me*: & alibi: *Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit*. Sed vndenam grauis ille terror tibi irruit Domine? quis æstum illum concitauit? unde hæ angustia, tristitia, & subitus ille pavor? In aperto causa est, & quidem multiplex: hinc namque detestanda illa Iudei proditio, illinc turpis Apostolorum fuga, Iudeorum item reprobatio, excidium & deuastatio Ierosolymitana: tum vero potissimum ac maxime, mortis impendentis formido & merus. Atque hæ suere cataractæ, seu turigines & fontes, è quibus vehemens ille tristitiæ torrentis emanatae deriuatur.

Quem igitur feralis illa mors non concutiet? quis non pallescit, tremet & pauebit, quis non emoriatur, dum mortis ipsius me-

minerit; cum & Gigantes consterneret, & Hercules ipsos eiusdem memoria percellat, ipsique quin etiam Christo metum & anxietatem incusserit? Hinc præclare mihi dixisse visus est Aristoteles, de morte scribens: *Optimum terribilium terribilissimum est mors*. Et bene quidem: nihil enim morte aut horribilius aut metuendum magis. Magnus ille Persarum Rex & Monarcha Xerxes, cum duodecies centena hominum millia, vel amplius, sub signis haberet, qui Græciam vastarent, & disperent, eosque in acie iam constitutos magnopere videre desideraret, montis cuiusdam verticem conscendit, vt tâto eos melius ante oculos haberet. Cum itaque omnes in acie iam constitutos cerneret, vberitum illachrymari cœpit, ac tacitus secum omnium suorum casus deplorare. Quæ fletus causa, ò Rex? quid hæ tuæ lachrymæ designant qui tâta prius animositatis signa ostendisti? Quis ad aures rumor delatus est ita vt ingemiscas? Ingemisco, ò duces mei, quod vos & omnes commilitones vestros, quos hic cernitis, tandem aliquando morituros sciam, & quod ex tot hominum millibus, tot fortissimis & validissimis viris, qui hinc Hellepontica litora prætexunt, & illinc omnem circumquaque regionem ferro flammaque vastant; post centum annos, nullus omnino superstes futurus sit. Quid? tantane tua potentia & vis est, ò mores, vt vel sola tui memoria & vmbra inuisum illum Regis animum potuerit concutere, terrore percellere, & ad lachrymas concitare?

Dicitur Hilarion, vnus de veteribus Anachoretis, morti vicinus, animam, cum Anachoretæ egredi timeret, & rigorem iudicii pertimescere, mille anxietatibus & pressuris confestata, his eam verbis compellasse. Quid timo vitæ mea anima mea, septuaginta annis in vasta solitudine Deo seruisti: pœnitentiã protulisti: delictis egisti: à tanto iam tempore ad libertatem aspirasti, & vincula captiuitatis effugere conata es, & ecce, cum carceris repagula iam referata sint, egredi perhorrescis, & quodammodo detrectas. Quid igitur times, quid formidas: egredere. Et tu, ò anima mea, peccatrix, mori non times mortem non perhorrescis? Vide porro, vt animam

Vuu 2 Regum,

A gloria
sepe in in-
famiam
cadimus,
atque illa
est mundi
instabili-
tas.
Mat. 17.

Psal. 37.
Psal. 45.

Mors
Christo
terrorem
incurrit.

Arist. 3. E-
thic. c. 6.

Factum
Xerxis.

S Hilarion
ta timuit
in extre-
mo vitæ
constitu-
tus.

Regum, animæ Hilarionum, anima etiam Iesu Christi, eandem formident; & tu erudelis & pernicax nequaquam moueris aut pauebis?

Dan. 5. Sed redeamus ad propositum, Christus Dei filius sola mortis memoria concutitur. Quemadmodum olim Balthassar Babylonis Rex, visa manu scribentis in pariete, quæ mortem ei imminere, & impendere denuntiabat; adeo perterritus fuit ut toto corpore cõtrēmiscens & exalbescens iam iam sibi moriturus videretur. Ita etiam Iesus Christus, summus ille vniuersi Monarcha, manum illam diuinæ iustitiæ, decretum mortis aduersum se in charta crucis exaratum videns, tanto pauore & tremore consternatus fuit adeoque territus & percussus, ut formidinem celare non valeret, & dicere coactus fuerit. *Tristis est anima mea usque ad mortem*; penitus exhaustus sum, viresque me deficiunt Patris.

3. par. q. 46. art. 6. Quæ alia: Deinde tristitiæ huius aquæ à duob. aliis etiam fontibus promanabat; primo quod causa maioris Christi adferuntur. vita hæc, quæ in Iesu Christo ratione quadam supereminenti, propter vniõnem illam hypostaticam, erat, spoliandus esset; ita ut illius amissio, vel ad horam tantum, magis deploranda esset quam in vlla alia creatura ad mille annos. Docuit hoc me Doctor ille Angelicus Thomas; atque hæc vna est & causa tristitiæ Domini nostri Iesu Christi. Alteram docuit Isaias, quæ inde originem sumit, quod Christus pro peccatis nostris satisfactorius dolorem etiam pro omnibus totius mundi peccatis concipere debebat; vnde ait, *Vere dolores nostros ipse tulit*.

Isa. 53. Porro dolor hic qui è contritione nascitur, vehemens omnino & infinitus in eo fuit, ac longe maior quam in vlla alia creatura vnuquam fuit aut erit: tum quod ipsam peccatorum grauitatem perfecte cognitam haberet, quod sapientiæ eius ascribendum est: tum vero, quod Deum, in quem offensa commissa erat, infinito & incomprehensibili amore prosequeretur atque duo hæc ipsos contritionis dolores adaugere consueuerunt. Quam magna igitur in eo hæc tristitia fuit, de qua Propheta olim dixit? *Magna est velut mare contritio tua*. Magna pro-

fecto fuisse existimandum est, cum Christum eadem propemodum vita priuauerit, ad terram saltem deiecerit.

Procidit in faciem suam. Videre hic obsecro contutum & afflictum Publicanum peccatorem versus erigere vix præsumentem; sed vultu deiecto in terram prostratum, & eandem lachrymis irrigantem, singultibusque & lamentis intermixtis ad Patrem precēs fundentem, *Transat à me calix iste*. O Pater misericordiæ & Deus totius consolationis, qui Danielem de lacu leonum clamantem exaudisti, qui Ionæ de ventre ceti te inuocanti faciles aures præbisti, quique tres Hebræos pueros in fornace Babylonica constitutos respexisti, & ab interitu & flammis vindicasti: Exaudi, obsecro, clamantem ad te Vnigenitum tuum; respice dolores eius quibus affigitur, respice inuocantem, tibi supplicantem, doloribus oppressum, mœrore confectum, & hic coram te in terram prostratum. Habeo quidam Patrem, partem quandam inferiorem, sensualitatem nempe & inclinationem naturalem, quæ mortem naturaliter reformidat, quæ crucis, passionem & necem nimium quantum perhorrescit; illa, illa est quæ tibi hic supplicat & inclamat, *Transat à me calix iste*. Verum habeo & facultatem quandam superiorem, rationem scilicet, quæ ei dominatur quamque tu dirigis & moderaris, quam iam inde à primo ortus mei die tuæ voluntati potestatiq; semper commisi: adeo ut nihil velle possim, nisi quod ipse vis, meaque voluntas tuæ hæcenus fuerit conformis, & semper futura sit. Quapropter si decreueris, si constiterit, & in Concilio tuo stabilitum sit, crudellem illam mortis sententiam in vnicuiusque tuum filium ferre; fiat, non detrecto, non repugno, paratissimum me reperies, & voluntati tuæ obsequentiissimū. Ecce manus offero clauis configendas, caput spinis coronandum, latus lancea perforandum, ac totum denique corpus in crucem sustollendum.

Quid agis igitur anima mea? aut quomodo te geris? quid ais, interea dum Redemptorem tuum, Creatorem tuum, Deum denique tuum in terram prostratum intueris? an non

te ad vsque terræ centrum humiliabis? an non hinc discas ad Deum in tentationibus confugere; aut voluntates tuas in eius beneplacitum resignare? Quamobrem cito te anima mea, adiuro, vt hodie mundo egre diaris, & hortum illum doloris ingrediaris, in eoque non nihil ex patieris: videbis namque hic insignem illam arborem vitæ, fructibus angustiarum, doloris, afflictionum grauidam. Accede, & vide hic rubum illum ardentem: nõ videbis hic amplius illam cedrum; non altam illam cyparissum diuinitatis, nõ est hic nisi rubus humanitatis nostræ, caritate in horto oliuarum exæstuan; sed soluenda prius tibi calcæamenta, deserenda peccata; locus enim ille, sacer est, & virtutibus refertissimus: Contemplaberis hic quoque ingentem humilitatem, ardentem elaritatem, & obedientiam incredibilem: videbis hic etiam pusillum pugilem Dauid ad certamen iam iam imminens sese præparantem:

III. Vix finierat Dominus orationem, quin statim loco surgat: & ad discipulos progrediarur: quos vbi dormientes reperit, ad Petrum conuersus ait, *Simon dormis, non potuisti vna hora vigilare mecum.* Tunc Petre, quem ego Apostolorum meorum principem constituere decreueram, quem in Ecclesiæ verticem & caput elegi, modo dormis? tene dormire, qui ita te prius iactaueras, tantumque de te ipso præsumebas? Ecce inimici ad nos properant, synagoga nos quaerit. Dormis Iona & ecce tempestas per mare sauit. Anne oblitus es parabola Petre, quam me olim dicere memini, cum dormiret homines, venisse inimicum, & bono semini supereminasse zizania? anne oblitus es me in nauicula dormitante, & tempestate excitata, te inelamasse, *Domine salua nos, perimus.*

Matth. 15. Quoties o anima tibi in turpi vitiorum lecto stertenti inelamat cõlum; & internis hinc verbis inspirat Deus? *Anima dormis?* Omnis ecce infernalis potestas, & auernalis colluuius in salutem tuam conspirauit, quaerite, prosequitur te crucemque tibi & supplicia præparat, & tu vtramque secuta in aurem dormis? Tradunt historiæ gẽtilium, horribilissimum illum Carthaginensium Ducem

Annibalem, quamdiu Scipionem armata manu sibi instare sentiebat, nunquam se ad dormiendum composuisse, aut armis sese exuisse: sed semper hostem metuendo, lorica indutum somnum cepisse. Quomodo tu igitur anima dormire præsumis, nudata penitus & armis gratiæ exuta, cum tot vndique inimicis cingaris, qui semper excubant, quomodocumque te dormitantem & incautum opprimant?

Vigilate & orate, ne intretis in tentationem, & vos imprimis o peccatores, quos meminisse velim, quantorum malorum causa somnus mundo extiterit. Noe namque dormiens nudatus est, & a proprio filio derisus. *Gen. 9. Gen. 19.* Loth dormiens, nefarium incestum cum filiabus commisit, Ægyptiis quoque in tentoriis præ vino & crapula stertentibus, omnes eorum primogeniti nocte vna fuere interfecti. Sampson in sinu Dalilæ dormiens, a Philistæis captus est, vitamque perdidit. Saul quinetiam dormiens discrimen subit & armorum & vitæ perdenda; nisi Dauid ei percussisset. Isboeth quoque dormionis illius filius, præ æstu dormitans medio die, in lectulo a duobus sicariis est interfectus. Tobias dormiens visum perdidit, & Holofernes captus, Ionas in mare deiectus est. O infelicem igitur somnum; ac multorum malorum seminarium! *Vigilate ergo & orate.*

Ad vos hoc pertinet o Episcopi, vobis Episcopi potissimum hocce documentum traditum super ges est, Ecclesiæ Presules. Episcopo dormis; pastores dormitis securi & quieti: Videte vbi excubent: hinc hæretici, schismatici, illinc Iudæi, Turcæ, diaboli denique ipsi se moueant, & gregi vestro insidientur; & vos dormitis? Vigilate Episcopi, & oculis semper apertis excubate: Vidit olim Ieremias virgam excubantem, & nunquam vel minimum dormitantem: Leo animalium fortissimus & princeps oculis semper apertis dormit: vidit etiam Ezechiel animalia quæ ante & retro plena erant oculis. Quibus omnibus vestram vigilantiam denotari purem Episcopi: Vos namque estis pulchræ illæ virgæ, quibus Deus populũ suum dirigit & flectit: vos estis inter Christianos, quod leo inter animalia; vos quoque signarunt oculata

Vuu. 3. illa.

Factum Annibalibus:

Gen. 9. Gen. 19.

Judic. 16.

1. Reg. 6.

2. Reg. 4.

Tob. 1.

Judic. 3.

Ion. 1.

Ierem. 1.

Ezech. 1.

illa animalia, quæ Propheta vidit. Semper igitur vobis excubandum est, semper oculi aperti sint, atq; omnis illis procul somnus excutiendus, sed imitemini potius vigiles illos pastores, de quibus scriptum est: *Erant pastores custodientes vigilias noctis super gregem suum.* Excubabant illi super gregem suum, vos super vestrum excubate. Hoc est quod magnus ille ouium pastor Iacob fecero, quasi rem bene gestam commemorabat, adeo nempe se semper vigilem & diligentem extitisse, vt nunquam somno vel minimum indulserit, sed fugerit ille semper ab oculis eius.

Luc 2.
Gen. 31.

Plus. in
Apophth.
reg.

Sueton.
Augusto.

Philippus Macedonum Rex, cum in comitiis quibusdam, ad quæ Græci multi conuenerant; dormitaret, ipsique hoc in deteriorem partem interpretarentur, dormientique exprobrarent; *Nolite*, inquit Parmenio, vnus è Philippi ducibus, *mirari dormientem nunc Philippo; vobis enim dormientibus ille vigilabat.* Idem pene de Octauio Augusto refert Suetonius. Hic enim cum negotiorum ingruentium multitudine insomnes sepe noctes traheret, intelligeretque inter cæteram suppellestem, lectum cuiusdam nepotis, qui in gurgustis & popinis omnes suas facultates deuorasset, & ingens adhæc æs alienum contraxisset, venalem esse eundem sibi coemi iussit, in vsumque suum referuari; dicens: Si ganeo ille & nepos in eo secure dormire potuit, tanto tamen ære alieno grauatus, forsitan & Cæsar, tot negotiis obrutus & implicatus totque sollicitudinibus impeditus, in eo dormiens quietem inueniet. Non potuit ecce potens ille Monarcha, qui totum Orbem nutu suo moderabatur, quiete somnum capere, plurimis curis & anxietatibus grauatus.

Videte porro nouum hic Octauium, nouum Philippum, nouum Annibalem, Iesum inquam CHRISTVM, qui cum totius orbis peccata humeris sustineret, hodie in horto Oliuarum excubat. Videte illum toties ad Apostolos progredientem & noctem precibus extrahentem tertioque eundem sermonem orantem. O rem inauditam! Ipse Dei filius tertio idipsum à Patre obsecrat, & non exauditur; non igitur mirum

Christus
se orat

videri tibi deber anima, si interdum ad precibus tuas videatur Deus obsurdescere, teque ad primam orationem non exaudiat. Discite quoque hinc in oratione perseverantiam adhibere, & peruicaciam quæ nusquam nisi in oratione adhibenda est. Tertio namq; Chanaanæ repulsam passa; quarta vice voti compos efficitur. orauit quoque totus terrarum orbis quinque annorum millibus, vt tandem aliquando optatus Messias descenderet, & ecce post tam diuturnam repulsam importunitate precantium victus tandem cælo delapsus est.

Hinc præclare mihi dixisse videtur qui ait:

Gutta cauat lapidem nõ vi sed saepe cadendo.
& alius quidam parodice:

Vota Deos fluctuant non vi sed saepe precando.

Quamobrem nolite è hæretici nos exhibere, si modo ter Orationem dominicam, ad honorem SS. Trinitatis, modo quinquies salutationem Angelicam, ad honorem & memoriam sanctorum quinque vulnerum Christi recitemus. Neque enim est, vt ideo vobis ludibrio simus, quod certum precum numerum recitemus: videte namque vt hic Iesus Christus nobis hoc faciendi viam præcat, tertio orat, & tertio eadem à Deo postulet, ac tandem post tertiam orationem à Deo exaudiatur. In quam rem videte iam accedentem Angelum, legatum cælitus missum, qui cum consolaturus aduenit.

Apparuit ei Angelus de cælo confortans eum. IV. Præclaram huiusce rei figuram habemus in Genesis. Cum enim vidisset Iacob, fratrem suum Esau instructo exercitu aduersum se properantem, vt vitam eriperet dolore angustiaque animi oppressus, diuinæ sese voluntati commisit; & ecce quamprimum Angelus de cælo ad eum missus fuit, qui eum confortaret dicens: *Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines praualebis.* Ita namque semper fieri videmus, vt post tribulationum procellas, malacia & serenitas consolationum redeat; & sane post tentationes deserti, missos ad Dominum legimus Angelos, vt & hic modo post ingentem illam cordis tristitiam. Cum misera Agar per

per agros & desertâ vagabunda & sitibunda erraret; ecce apparuit ei subito Angelus, qui fontes ei & aquam indicauit. Gedeone irato & grauiter ferente Madianitas victorius turgidos populum Israel premere; Angelus statim de cœlo descendit, qui eum consolatus est, marem abstulit & omnem tristitiæ nubem depulit. O sanctæ & salutare tribulationes quæ semper Angelos meremini habere consolatores! Sed audiamus quid Angelus hic dicturus sit, aut quonam modo Dominum consolaturus. His porro eum verbis allocutus est.

Oratio Angeli ad Christum. O summe cœlorum princeps & totius mundi Rex, ô summe vniuersi Monarcha, venit iam ecce tempus, quo perditum genus humanum redimendum est; venit modo hora qua misera mortalitas captiuitate liberanda est. Crastina itaque die ô pusille

Dauid, ingens ille Philistæus, humanitatis tuæ funda & vulnere lapidibus prosterendus est. Omnes iam te mortales operiuntur, omnes quotquot in limbo captiui detinentur in te vnum oculos coniecerunt, in te vno spes suas fixere, te vnum respiciunt; quin & nos iam à quinque annorum millibus te expectauimus, te velut auctorem gloriæ exoptauimus, ac ruinarum nostrarum restauratorem, vt de te ipsi Propheta prædixerunt: *Iudicabit in nationibus implebit ruinas.* Crastina igitur die, ô Princeps æternæ, omnes veteres figuræ adimplendæ sunt; & omnia Prophetarum oracula ipsa veritate comprobanda: *vt iustificeris in sermonibus tuis.* Quas tibi Domine hic in mentem reuocabo.

Postquam Cain inuidia commotus fratrem Abel interfecisset, in delicti punitiōnem per omnes orbis angulos velut erro vagatus est, paterna domo profugus. Crastina die id completum videbis Domine, quando scilicet Iudæi fratres tui secundum carnem innocuum te, & nullius criminis reum, sed solum inuidiæ stimulis agrari, morte afficient; sed in delicti castigationem parricidæ illi domo patris tui profugi erunt, perque omnia mundi climata vagabundi & palantes errabunt, nullam certam sedem

habentes. Construxit Noe secundum præscriptum Domini ingentem arcam vt in ea totum mundum ab vadis diluuii seruaret immunem. Crastina die ostendes te esse verum illum Noe, qui constructa humanitatis arca, omnes omnino mortales diluuiō damnationis perpetuæ eripies. Isaac carissimus Abraham filius, ac patri obsequentissimus, lignum suis tulit humeris, quo in monte Deo immolandus erat. Crastina vero die apparebit, te verum Isaac esse, cælestis illius Abraham filium, qui vt Patri tuo obsecundus, grauem illam crucis struem humeris feres, in qua in monte Caluarie immolaberis. Permisit Deus, vt Ioseph Patriarcha, qui fratrum inuidia Ismaelitis in seruum venundatus erat, ne fratrum Princeps, vt prædixerat, foret, post graues & diuturnas calamitates carceris, vitæ que molestias, tandem eorum caput factus sit, & Egypti seruator fuerit nuncupatus. Crastina vero die palam facies, te verum illum Ioseph esse, venditum à patribus tuis, Iudæis nempe, verentibus ne aliquando Princeps eorum fieres, qui post dira & graua supplicia è sepulchri custodia egredieris, & ab iis velut Iudex, & totius orbis Monarcha tandem agnosceris. Vidimus olim æneum in deserto serpentem erectum, in quem si qui venenatis vipetarum moribus læsi oculos coniecissent, confestim sanabantur. Crastina die, ô verbum Patris, te instar serpentis videbimus in deserto Caluarie eleuatum, vbi peccatores te intuentes à scelerum suorum puncturis & moribus confestim liberabuntur. Itaque hæc omnia Domine complenda sunt.

Reuoca quoque in memoriam hircum illum emissarium, qui in desertum peccatis totius populi grauatus pellebatur. Eheu! agne sine macula, crastina die agni natura exuta hirci indues, & Ierosolymis in desertum Caluarie totius orbis iniquitatibus onustus, exigeris. Immolebat lex quoque rufam vitulam extra castra, cuius cineribus reliqui conspersi sanctificabantur. Crastina vero die illud mylterium ad oculū etiam cōpleti videbimus; quando nimirū humanitatis tuæ vitula, charitate rubēs, extra

muos

Figura passionis Christi.

Gen. 4.

Gen. 6.

Gen. 22.

Gen. 39. 41.

Núm. 21.

Leuit. 16.

muros Ierofolymitanos immolabitur, cuius sacrificii cineres, tua nempe merita, omnium mortalium delicta expiabant & delerunt.

Quare age Domine, fac obsecro, vt Propheta tui veritatem dixisse deprehendantur, nec reformides mori passionis instantis metu, noli percelli, magna & graua, fateor, erunt supplicia, & cruciatus infiniti; at gloria futura est magna, & merita tua valoris infiniti. Sume itaque animam. *o* Princeps, noli pauere aut consternari, consolare, consolare, verbum Patris, dispone te ad tolerandum; ac tecum ipse perpende, omnes omnino homines, qui sunt, qui que futuri sunt, tibi ob hoc singulare beneficium in perpetuum deuinctos fore: igitur apprehende arma & securum, & exurge in adiutorium mundo.

Sed quænam illa rerum vices, *o* Angeli? quis ita rerum inuertit ordinem, tene consolari eum; qui tibi in cœlis gaudio & consolationi est? qui tua gloria, tua beatitudo est? Quam bene præuidit id Psalmographus, cum diceret, *Minus est enim paulo minus ab Angelis?* Quid igitur nos hic facere par est mortales? Ecce Angeli Christum consolantur, & nos quorum causa patitur, eundem non consolabimur? Quare ne nos hac in re Angeli superasse videantur, eamus, ad horum properemus, ac nostram quâlibet demum ea futura sit, consolationem; totius mundi nomine, exhibeamus, dicentes:

Iam tempus est, *o* exoptatissime & desideratissime Messia, iam dies illuxit qua nostri miserariis necesse est, qua declares oportet & omnibus manifestum reddas quæta semper mundum dilectione, quo amore, quo denique affectu fueris profecturus. Iam finiri debet diuturna illa peccati originalis eclipsis, iam dies adest, qua tartara expugnanda sunt, diabolus vincendus, & paradisi repagula referenda. Iam plusquam quinque annorum millia elapsa sunt ex quo miseri illi captiui, in terræ visceribus detenti, hoc tempus exoptarunt, qui per te solum, & à te se norunt liberandos. Hæc est illa dies, quæ omnem illis benedictionem, solatium, gaudium & lætitiâ allatura est. hæc illa est dies Domine, qua vincula captiuitatis eorum dirum-

penda sunt, ergastula effringenda, qua libertatem restituendi, & gloriæ tuæ participes efficiendi.

Hæc est illa dies Domine, qua lytrum redemptionis nostræ soluendum est, peccata nostra abolenda sunt, qua pro iisdem Patri æterno satisfaciendum, delicta expianda, & qua denique maiestati Patris tui reconciliandi sumus. Quoniam hodie salus nostra & vita à te dependet; festina igitur, propere, sume animam, tibi ipsi solatio, ac confestim ad sacram illam cruceam aduola. Passio quidem hæc, *o* hominum redemptor, crudelis admodum & atrox futura est, sed inges etiam tibi inde gloria prouertura est, semper enim de te omnes loquentur, semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt, ac de vno Iesu Christo omnis loquetur posteritas.

Finierat iam orationem suam Angelus, cum Dominus, viso Patrem iam penitus in Filium decreuisse hæc fieri, maiori seruore & prolixis precibus insistit, adeoque imminenti passionis horrore fuit percussus, vt sanguine sudore totum eius corpus perfunderetur, & in sanguine quodammodo nati-^{Sudant} taret. *Cum positus in agonia, prolixius oraret, & aquam* factus est sudor eius sicut gutta sanguinis. Quis vniquam simile quid audiuit, quis huiusmodi sudorem, aut adeo terribilem legit, vidit, aut intellexit. Oportuit te, natura extemos & singulares quosdam dolores perpessam fuisse, cum tamen auditam crism, & tam prodigiosos sudores demonstratis: eoque nam hæc sunt symptomata, *o* medici? quodnam illud prognosticon? Quid agis iam, Magdalena. vbi nam modo es, vbi sunt crines tui, vbi unguenta, vbi lachrymæ illæ tuæ? His nimirum sacri illi pedes, diuinus ille vultus, pretiosum illud Christi corpus abstergendum est, quod totum perfusum est sanguine, & cuius venæ cruorem exsudant, aliud hic non video nisi tubedinem & vnde quæso diluuium illud dimanauit.

Ezechias Rex, cum Propheta mortem ei imminentem denuntiasset dicens: *Disperam domui tuæ quia morieris*, ad patientem se conuertens lachrymatum est, & singulis aëri lacelli.

Psalm.

Consolatio quam homines Christo afferre conantur.

laccessit. Videbat enim, quod grauissimum ei dolorē causabatur, se in agitudine ab omnibus medicis derelictum: suos lachrymantes, & de salute ac recuperanda valetudine desperantes. Videbat hinc subditos plorantes, qui se tam pio & benigno Principe orbari, dolebat domesticos desperantes, & ab omnibus se desertum. Illinc vero mortem imminentem, affigentem, sepulchrum cui inferendus erat, vermes escæ inhiantes, vnde non mediocri doloris occasio nascebatur. Quid igitur mirum, si Ezechias noster, Iesus Christus mortem instantem concipiens, & crucis supplicium, latronum consortium, Iudæos blasphemantes, Angelos fugientes, homines torquentes, Apostolos fuga delapsos, Patrem etiam erga filium exacerbatum sibi proponens, vt inusitata quadam ratione commoueatur, & sanguinem fuder.

Reus quidam momento reus auditus mortis sententia canescit.

Legimus in veterum temporum annalibus, reum quendam audito mortis in se pronuntiato decreto, vna nocte repente incanuisse, adeo vt qui pridie iuuenis & adolescens fuerat, postmodum senex & canus visus fuerit: ita eum mortis apprehensio temporis momento immutauerat. Quis igitur mirabitur, Christum reum, & nullius tamen criminis reum, triste sibi passionis spectaculum repræsentatē, & ante oculos sibi proponentem, mortisque sententiam sibi recitari audientem, tam inusitata ratione sudare: sed mirandum potius est, cur tam graui quassatus dolore non expirauerit?

Si tantum in Salvatore nostro potuit, ipsa dolorum apprehensio, o homo, vt cum sanguineum sudare sudorem coegerit! quomodo te percilli par est, cum infernalibus supplicia proponis, & æternos illos cruciatus mente voluis? sed si mihi credere vultis, ipsa peccati grauitas est, Auditores, quæ tam insolitum è Salvatore corpore sudorem elicet. O res inauditas! o paradoxa! Atlas ille, qui suis vniuersam mundi machinam sustentat humeris, hodie ecce sub peccatorum pondere & mole vitiorum defatigatus fatiscit. O infelix & ter execrandum peccatum, quanta tua est grauitas, quam enorme pondus, cum omnia sub te fatiscant, defi-

Tom. 1. Bessai Quadrage.

cient, & grauitate tua collabascant. Vix enim Angeli huius humeris impositum fuisti, quin statim omnia sub ipso defecerint, omnia ingemuerint; nec ipsa quatuor elementa nec vterque polus impedire poterint, quo minus ad vsque centrum abyssi pondere tuo deuolutus sit. Proh! quanta tua est grauitas, quanta moles & pondus! vdeo namque terram sub pedibus, Abironis dehiscentem: vdeo Ionam propter peccata ad ima maris deuolui: audio Dauidem ex imo, profundæ abyssi, in quam eum precipitem deieceras clamantem. *De profundis clamauit ad te Domine.* Et, ponderosum in humeris ipsius est Christi Iesu, vt vix te in humeros sustulerit, nos vt onere illius leuaret: quin statim cælum sub onere ingemuerit, & elementa eum sustinere, aut Angeli defendere minime poterint; sed in terram delapsus sit ad profundam vsque præsepit, vsque ad crucem, mortem, sepulchrum, ad ipsos vsque, inferos & iam adeo graue tuum est pondus, vt sub onere fatiscens, vndique sanguineo rore perfundatur.

Num. 16.
Ion. 1.

Psal. 129.

Quamobrem. Auditores, cum videatis omnipotentem illum Deum, validum illum de peccati Sampsonem sub peccati pondere curuari, grauitate sub eiusdem grauitate insecti; quoniam modo fieri dicam, vt erectis vos ceruicibus videam incedentes, quorum animæ infinitis sceleribus oppletæ sunt? cur non ingemiscitis? cur monstri huius grauitatem non perpenditis? cur pondus eius tam parui dicitis? quod adeo enorme & immensum est, vt animas hominum, ipsos etiam Angelos, Deum denique ipsum mori cogat. Considerate, obsecro, quam graue ob peccata vobis pondus impendat; nam tanta vestra, vnico peccato mortali commisso grauitas est, vt pondere ipso grauati viui ad inferos descenderetis, nisi diuina benignitas, & infinita illius bonitas vos capillis apprehensos retineret.

Sed vt ad propositam materiam postliminio reuertar, cum grauis ille & vehemens febris ardor non nihil deferbuisset, æger, resumpto aliquantulum animo, surgit, discipulosque de nouo inuisens vt solatium

Xxx forsi-

Peccati grauitas.

v.
4. Reg. 19.
1. Sai. 28.

forſitan aliquod afflicto afferrent, deuo quoque dormientes inuenit, atque hoc iam tertio contigerat. O ſomnum diuturnum, atque intolerabilem, *Dormitis iam*, ait triſtis, & ſomnolentiam eorum non nihil increpans, *Et requieſcitis? Quid cogitatis*, apparet ſane vos de anguſtia, & animi mei triſtitia parum eſſe ſolicitos.

Chriſtus
Apoſtolis
valedicit.

Surgite eamus, ecce qui me traditurus eſt, appropinquat; iam ſatis ſuperque dormitum eſt. Iudas ecce in foribus eſt, iam tempus eſt vos de ſomno ſurgere. Quare agite, accedite, vt vos iam poſtremum amplectar, amplectar inquam, ambabus vobis interea dum libera ſunt brachia; adeſte vt vobis benedictionem meam impertiar, vt vobis valedicam nondum funibus conſtrictus. Adſis Petre, quem tanto honore, beneuolentia, & amore proſequor; gregem tibi meum committo, Eccleſiam tibi meam commendando; Petre paſce oues meas. Tu ſcilicet iam eris Noe ille, qui Eccleſiæ meæ nauiculam in mundi huius diluuiſio ſœliciter diriges & moderaberis: tu eris ille Ioseph, qui me Rege totam Ægyptum reges & adminiſtrabis; tu iam eris ille Mardocheus, in locum ſuperbi & inſolentis Aman, Summi ſcilicet Sacerdotis ſynagogici, ſuſſectus. Tu vero Ioannes, quem toto corde diligo & complector, vbi es, ô delitiæ meæ, vale vale chariſſime, dilecte mi diſcipule, miſeram & deſolatam matrem meam tibi committo. Valete denique omnes Apoſtoli mei, & magiſtri obſecro veſtri memoriam habetote, defendite Eccleſiam meam, matrem meam audite, ſitis illi ſolatio, gaudio dolori lenimini, vos ipſos etiam conſolemini, me obſecro nolite deſerere, aut in me ſcandalizari, at potius in memoriam reuocate, quæ toties à me, dum eſſem vobis cum, audiuiſtis.

Gen. 7.

Gen. 41.

Eſth. 7.

VI.

Ahuc loquente, ecce Iudas vnus de duodecim venit, & cum eo turba multa, cum gladijs & ſuſtibus miſſi à Principibus Sacerdotum, & Senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illi ſignum dicens. Quamcumque oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum, captiuum abducite quanto cyus, ducite eum caute, & quod Synagoga & concilium iuſſit, pro viribus quiſque implere ſatagat, ô viri. Ipſe vero

quasi primipilus & manipulorum ductor, extra aciem progreſſus eſt, & accedens ad leſum oſculum ei dedit dicens: *Aue Rabbi*. Chriſtus vero à tam ſacrilego & nefando oſculum ſumere non recuſans, nec perſidiam viri verbis caſtigans, blando ſermone & benignis eum verbis affatus eſt dicens, *Amice ad quid veniſti? Oſculo filium hominis tradis? Quis te huc conduxit Iuda, amice, Apoſtole, & alumne, itane ſignum amicitia & ſymbolum amoris, in proditiõnem vertis?*

O proditiõnem, omnium quæ factæ vnquam fuere, maximam & deterrimam? Hic renouatam videmus, Auditores, perſidiam Iudæ exprobratam Ioabi, principis militiæ regis Dauid, qui cum Amasæ fratri obuiam factus, eundem oſculari videretur, vna manu apprehendens barbaram, altera ſicam aluo ingeſſit. O perſide Iuda, ô creatura deteſtabilis: ô proditor omnium proditorum caput & princeps! quod te præcipitem furor agit! quid cogitas: tunc, inquam, qui prius de glorioſo illo Apoſtolorum eras conſortio, & in Eccleſiæ Principem electus, & ad gloriam æternam deſtinatus, iam ſacrilegorum & latronum ductor factus eſt? Infœlix, miſer, inſenſate Iuda quid cogitas? Terribilium hodie facinus committis, quo nullum vnquam magis horredum aut deteſtandum à quoquam patratum fuit. Videte, quid ſit è conſortio Sanctorum & ſocietate Dei ſe proſcipere: videte, quid ſit monaſterijs egredi: Lutherus, Munſterus, Bucerus, Sergius, Occolampadius, Pomeranus, Petrus Martyr ex Monachis & ſemiangelis, quales in monaſtica vita erant, monaſterijs egreſſi, facti ſunt Antichriſti, & Iuda ac diabolis deterriores.

Amice ad quid veniſti? O bonitas incredibilis, ô patientia admirabilis, ô clementia inaudita! Dominus ac Redemptor videt ſacrilegum, impoſtorem accedentem & non irascitur, non indignatur, non intencat minas, ſed dulciſſime, benigniſſime, & humaniſſime traditorem allocutus eſt, dicens: Amice ad quid veniſti? quis te huc conduxit, quid quæris, quid indagat? Quasi diceret: Eane mea in te ſunt merita Iuda, vt hanc à te gratiã debeam in beneficiõrum compenſa-

Figura quam proditio Iudæ exprobrat

Execrabili Monachi facti Antichriſti

penfationem expectare? anne vnquam te offendi? aut quidquam inſcius in te commiſi, propter quod in vitam meam cum impiis conſpires? Anne forſitan te offenderim Iuda, quod genibus tuis aduolutus pedes abluerim, terſerim, exoſculatus ſim, quod corpus meum in cibum dederim; & ſanguine te meo potauerim? quis ſcit an forſitan hinc aliquam offendiculi aut indignationis anſam arripueris?

Heu Iuda, cur me tam vilem exiſtimaſti, vt triginta tantum denariis inimicis meis vendideris? tantillo pretio; tantaque mei ignominia & infamia? Ecquod vnquam mancipium tam vili pretio venundatum eſt? Iuda amice, quomodo te ſic à latere meo diuelli paſſus es; vt in vitam meam conſpires, & inſidias mihi moliaris, quem tot aliquando miracula pattantem vididiſti? Perpende te cum obſecro, accuratius, quid agas, rerum tuarum ſatage, circumſpice cui te periculo exponas. Metuendum eſt enim, ne infelix hæc nundinatio, horrendum hocce peccatum, ſacrilega hæc traditio te perdat, in interitum pertrahat, ad deſperandum compellat, & in æternam damnationem deturbet. Nunquam hoc de te cogitaſſem amice, nunquam tantum de te facinus concepiſſem: *Nam ſi inimicus meus malodixiſſet mihi ſubiuiſſem vique; & ſi is qui oderat me ſuper me magna locutus fuiſſet, abſcondiſſem me forſitan ab eo; tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus, &c.*

Hoc nempe erat quod dolores eius augebat, quod lachrymas oculis excutiebat. Et ſane inter calamitates & graues ærumnas Iob, hæc vna è præcipuis erat, quod ſe à notis & domeſticis derelictum videret: *Noti mei quaſi alieni reſceſſerunt à me, & quem maxime diligebam, auerſatus eſt me.* Numquam quoque triſtior nuntius Dauidi allatus, quam quando Achitophelem arcani conſilii caput, qui omnia eius negotia nouerat, quemque ad eam dignitatem eleuauerat, aduerſus ſe conſpirariſſe intellexit, filioque conſilium dediſſe vt aduerſus patrem inſurgeret, eique duodecim hominum millia in bellum collegiſſe, denique inimicorum ſeſe caput conſtituiſſe, totumque regni ſtatum turbaiſſe, & ad

arma concitaſſe. Refert Suetonius, Cæſarem, cum in ſenatu crudeliter trucidaretur, inter ſtriſtos gladios & coniuuratorum manus, agnouiſſe Brutum quem olim paterne educauerat, honoribus cumulauerat, & ad ampliffimas dignitates ſublamarat, & dolentem in hæc verba prorupiſſe; *Et tu fili,* vel vt Græce *Καὶ σὺ τίνος,* quaſi diceret; Fierine poteſt Brute, te tam nequiter aduerſum me conſpirariſſe? amabam te ego vt alterum me, omnibus te patritiis & equitibus Romanis prætuli, te vnum præ cæteris diligebam, in te vno ſpes meas fixeram; mediam imperii partem tibi dediſſem, ſi modo poſtulaſſes; vitam, fortunas, ſalutem, omnia denique mea tibi credidiſſem, & interea tot in te collatis beneficiis ingratus. hanc mihi gratiam rependis, vt necem mihi afferas, & in vitam meam conſures, & prodicionem inauditam? His dictis vitam ſimul & imperium perdidit. Hinc colligere poteſ, anima, quam mœſtitiã, quem dolorem, quã animi amaritudinem ſenſerit interius Saluator tuus, Cæſar tuus, Deus tuus, cum videret inter coniuuratorum turmas dilectiſſimũ ſuum Iudam quem tanta ſemper dilectione, tanto honore fuerat proſecutus, & quem in Apoſtolum elegerat, coniuuratorum caput & ducem factum eſſe?

Exaggerat quoque non parum ſummam Valer. lib. i. lam ingratiſſimam Populi Lenatis erga M. Tullium Ciceronem, Valerius Maximus. Defenderat namque olim eum Cicero, cum parricidii fuerat accuſatus, & ita defenderat, vt iudicium ſententiis fuerit abſolutus. Cui beneficio nequam ille ſicarius adeo ingratus exiit, vt cum à M. Antonio III. viro, quiſpiam quaereretur, qui Tullio Ciceroni ceruices præcinderet, ſolus hic inuentus ſit, qui tam impium facinus aggredi tentaret, vitamque ei eriperet, qui eandem ei loquendo perorandoque peperiffet. At maiorem longe in Iuda ingratiſſimam intueor, qui tot acceptis à Domino beneficiis, tot donis & gratiis cumulat, aduerſus eum tamen conſpirat, & in necem eius cõiurat O impie ſicarie, & peſtilens parricida, quo nullus vnquam in mundo deterior exiit, aut maioribus dignus ſuppliciiſ! Sed

Sueton. in
Cæſar.

Oratio
Cæſaris
morientis
ad Brutũ.

Plutar. in
Ciceron.

Psal. 45.

2. Reg. 15.

cui eum rei potissimum cōparabo, Auditores? nulli profecto melius quam ipso mundo.

Mundum
Iudas re-
præsentat.

Tu namque ô monde, Iudas es, quia & Iuda ipso fallacior & pestilentior; rides enim nobiscum, cum opes confers; vendis nos, tradis, & condemnas; cum delitiis nostris oscularis, cum voluptatis vinum propinas, cum iocis nos tuis recreas. Quin & eos repræsentas ô Iuda, qui indigne ad S. S. Eucharistiæ Sacramentum accedunt: Christum enim quem in Sacra communione exosculantur, deinde crucifigunt, inuadunt; *Ite- rum crucifigentes.* ait Paulus, & ad Corinthios *Rem eris sanguinis Domini*; & ad Caluariæ montem trahunt, id est, in conscientiam vitii oppletam, locum putidum, fetidum, & Caluariæ monte terriorem. Designas etiam ô scelerate & duplex Iuda, improbos & sceleratos illos Sacerdotes, qui Christum quotidie in templo salutant, & in Misâ exosculantur, interea tamen eius gratias & beneficia diuendunt. Repræsentas etiam scelestos & iniquos illos Iudices, qui in templis quidem imagines Sanctorum deuorare, & præmordere videntur, extra templa sanguinem vitamque innocentium vendunt. Per Iudam quoque intelliguntur falsi illi Aulae ministri, qui toties quidem verbis amicitiam profitentur, toties nobis supplices quodammodo manus exosculantur, obsequium deferunt, vt vbi à nobis recessere, omnium primi insidias struunt, & diuitias nostras inuido oculo intruentur. Denique paucis vt omnia concludam, non est mundus aliud, quam proditio, & technis Iudæ repletus.

Hebr. 6.

I Cor. I. 0.
Diuersi per
Iudam re-
præsentan-
tur.

Cum perfidus ille & sceleratus traditor tam scite proditionis telam exorsus esset; & Dominus sciret quid sibi esset euenturum, vterius progressus est, atque à militibus & satellitibus perit. *Quem queritis? anne me? Iesum Nazarenum,* responderunt illi: quo dicto statim ait; *Ego sum,* quem queritis, quem cruci vultis affigere, quem mûdo expellere satagitis; ipse ego sum. Videte iam Dauidem nostrum ad certamen properantem, videte hic Gedeonē animos hostis conficiendi, sumentem, videte Eliam nostrum sese erigentem, & ad montē, non dico Oreb,

VII.

sed Caluariæ, citato gressu tendentem. Præterit iam auxilium illud sudor, vehemens illa mortis apprehensio iam cessauit, terror ille & pavor eum deseruit; itaque progreditur vterius, in conspectum hostium sese sistit, iisque in faciem loquitur.

Videte hic, qui profanis historiis legendis vos oblectatis, Scæuolam illum Romanum, qui, vt patriam in libertatem afferat, vitamque tyranno infernali (Porsennam appellare si vultis, per me licet) eristum redpiat, non timebit, non solum manus, sed totum corpus, passionis flaminis comburendum tradere. Videte hic fidelem illum Zopyrum, qui vt rebellem hanc mundi Babylonem in Patris potestatem redigat vulnerabitur, sauciabitur, mutilabitur, ac mille corpore suo plagas recipiet. Videte hic Codrum, qui, vt non dico Græciæ, sed toti quaqua patet Orbi pacem redder, habitum mutauit, ex Deo factus homo vt pro patria tanto melius mortem oppeteret, & bella morte sua auferret.

Tantam L. Dentati fuisse fortitudinem & animositatem historici tradunt, vt licet variis certaminibus interfuerit, & quadraginta quinque vulnerum cicatrices gesseret, nullum tamen auersum vulnus gereret, sed omnia aduersa & antorsum; tergo cicatricibus vacuo: vnde facile colligi poterat, nunquam eum è prælio se propuisse, aut turpi & inhonesta fuga salutem quaesisse, cum tamen centum viginti pugnas pugnafer, quem propter egregiam fortitudinem, & inuictum corporis atque animi robur, Herculem Romanum nominarunt. Ac videte hic longe valentiorē ducem, qui longe maiora & honestiora vulnera excipiet, nulli ictui cessurus, aut nulli prælio magna cum infamia se subducturus: scilicet Christianorum Hercules: videte porro, quam animosus sit, & quam inuictum animi robur præ se ferat?

Quem queritis? Quis ita vos vrget ô viri? quis hostis Ierosolymis imminet, vt tam importuno tempore vbe armati egrediamini? quem queritis? anne innocentem queritis, vt eum morte afficiatis? an queritis eum, qui in omnium vestrum oculis tot miracula

parat.

patrauit? Anne eum quem ante quadri-
duum vt Regem salutastis, honorastis,
agnouistis? *Quem queritis?* Ille ipse, quem
modo queritis, quem vt Messiam ventu-
rum sperabitis. *is ego sum*; ille ipse sum quem
crucifixistis. Ille ipse, quem tantopere que-
ris, haeretice, quem tam curiose inuestigas,
quem tam liquide & aperte in Venerabili
Eucharistiae Sacramento intueri non potes,
is Ego sum: adest quippe vere, plene, perfe-
cte cum substantia sua & non figurate. At
non est mirum, si vos eum in altari cogno-
scere non potestis: cum & cohors militum
tor facibus & lateris accensis, Iuda etiam
ductore, qui toties eum vidit, quemque
praesentem iam loqui audit, eum minime
poterit agnoscere.

Cacitas
quam pec-
catorum in-
ducit.
Genf. 19.

Illa illa nimirum est caecitas, quam pec-
catorum asserre consuevit, atque hinc discant
peccatores, quare primum vt lethale ali-
quod peccatum admissum est, animam in
eummersis tenebris versari, & caelestia nulla
ratione posse contempleri; & vt olim Sodo-
mitae Angelos, qui per plateas incedebant,
praecacitate mentis videre non potuerunt,
ita nec illi caelestia. Et quemadmodum
stella caeli, lucida illa facula, quae tamen
singulae vniuersa mundi machina maiores
sunt, vix a nobis propter interiectam loci
distantiam, videri queunt; ita mirandum
non est, si Deum & id quod Deus est, resque
caelestes videre nequeamus; cum nimirum
ab iis adeo per peccatum disuncti simus.
Caecutiabant igitur & vultu in tenebris pal-
pabant sacrilegi illi Andabatae.

Pergamus. *Ego sum*. Quid agis Domine
quid cogitas? vide quid dicas. Considera
tecum quid nomen illud Iesus, quid illa ap-
pellatio mali secum trahat. Quid enim hoc
nomen appellatur, necesse est, vt compre-
hendatur, per compita ciuitatis trahatur,
velut sicarius praconis voce denunciatur,
vt iniquus condemnetur, irrideatur, flagel-
letur, exhibetur, crucifigatur, denique mo-
riscetur. Quamuis omnia mihi haec sciam im-
pendere, ait amor ille inuincibilis, *Ego tamen
sum*, Ego sum ille Iesus Nazareus, a vobis
ligari, Scribis & Phariseis sisti paratissi-
mus, ad flagella, clauos, lanceas, crucem &

ipsam passionem promptissimus. *Quantum
ingentem, promptitudinem singularem!*

Interea milites & pauore & metu percussi,
abierunt retrorsum & ceciderunt in terram,
atque ita implentur figurae veteres; nam vt
ad sonitum buccinae Sacerdotalis muri Ieri-
cho conciderunt; ita hic ad primam illam Chri-
sti vocem peccatores, validiores & spissiores
muris, ad terram delabuntur. Idolom Dagon
cum arcae Domini appropinquaret, cecidit,
& in mille frustra contractum est; hic vero
idola peccati, sacrae illi fcederis arcae, Iesu in-
quam Christo, approximantia, prona in ter-
ram ceciderunt, comminuta sunt, & retror-
sum abeuntia ad terram prostrata sunt. Vnde
vaticinans Dauid ait; *Vox Domini in magni-
ficentia, vox Domini cocutientis desertum, cone-
fringentis cedros*. Sed si ad benignam illam
vocem, ad dulce illud verbum, milites assue-
tum duritiei genus, crudelitate efferati, do-
morum incensores, & ad omnem nequitiam
eruditi, ita consternati sunt, exanimis in ter-
ram ceciderunt; quid quaso fieri rigido illo
Iudicii die, quando nimirum terribile illud
sententiae condemnatoriae fulmen, *Ita male-* *Matt. 25.*
dicit in ignem aeternum, perstreper, & animos *Turcarum*
mortalium percellet. Hic blasphemant Tur-
cae, sacrilegillius Mahometi sectatores, &
aiunt, in subita hac militum consternatione
verum Christum eorum oculis se subdu-
xisse, & alium quendam ei perfumilem in e-
ius locum suffectum, quem Iudaei ligauerint,
& cruci affixerint: quod commentum a
Manichaeis haereticis hauserunt.

Milites igitur ad se reuersi, & feritate ani-
mos subministrante, zeloque vires, in Chri-
stum irruunt, eum percipientes, trahentes, *Christum*
& funibus constringentes. Quis expri-
mat, o anima, qua feritate, crudelitate, tru-
culentia, haec comprehensio peracta sit.
Videte, obsecro, vt feri illi lupi, leones, & *Iudic. 16.*
tigres in mitissimum Agnum irruant: vide-
te, vt atroces illi Philistaei Sampsonem vin-
ciant. Hic sese & Magistrum suum defen-
dere conantur Apostoli, & praesertim Pe-
trus, qui hanc iniuriam a quo animo ferre
non valens, tollit animos, zelo exastuat,
non nisi caedem, stragem, & aurium praeci-
sionem cogitat, & de facto vnam seruo Prin-
cipis

cipis Sacerdotum, in quem primo inciderat, amputat. Sed imperus ille à Domino retunditur, & discipuli temeritas & animositas à Magistro, & merito quidem obiurgatur. Quid cogitas Petre? putas quidem animositate tuam; & quo in magistrum animositas, palam facturam; sed declaras potius nimis te esse temerarium, qui nimirum inermis & solus, integras militum cohortes, & armatas quidem, aggredi præsumis.

S. Petrus à Domino inhibetur ne percutiar.

Quoniam dirigis oculos Petre, quid cogitas, quo mens abiit ut licitoribus & satellitibus iustitiæ, quales hi sunt, resistere; & ante omnia diuinæ impedimentum obicere prædestinationi audeas? Quid? anne ingens illud bonum impedire, mundi sc. redemptionem velles, vellesne inquam nos adhuc captiuos, exules & miseros; in hoc mundo permanere? Noli hoc impedire, aut tanto bono obicem obicere. Putasne alioquin ei defuturos Angelos, si auxilio aliquo opus foret? habebat enim Pater cælestis paratas duodecim Angelorum legiones, qui in defensionem eius pugnarent. Nescis, num è militibus eius, nocte vna centum octoginta hominum millia in exercitu Sennacherib Regis Assyriorum interfecisse? Quid cogitatis, Apostoli? totum olim mundum vos deseruisse confessi estis, dicentes: *ecce nos reliquimus omnia*; & tamen, nõ obstante voto, arma tractatis, nõ nisi ictus & verbera spiratis. Arma deponite & ad lachrymas potius conuertimini, precibus instate, non ictibus; preces namque instar loricearum, gladiorum, & scutorum vobis esse debent, prout eas S. Scriptura nuncupat.

Christus instar latronis comprehenditur.

Christus igitur cum Petri temeritate castigasset, & auriculam præcisam loco suo restituisset, milites iterum allocutus est, dicens: *Venistis ad me tanquam ad latronem*. Quid agitis viri, itane me colitis, isne affectus est, quo me prosequimini, itane me habetis? Esse vobis latro, sicarius, aut maleficus quispiam videor. Ne porro mirum hoc tibi videatur, Domine, si instar latronis comprehendaris, aut instar prædonis habeatis: cum enim huc ad nos è cælo, ad furto, quod in paradiso terrestri commissum erat, satisfaciendum descenderis? par quoque est, ut instar latronis

comprehendaris, eidem cum Barabba latroni carceri includaris, cum latronibus denique crucifigaris, & latronum morte etiam moriaris. Ita namque implebitur Propheta: *Qua non rapuit tunc exsoluebam*.

Vix finierat orationem Dominus, quin ecce statim cruenti illi leones, barbari illi Geloni, Anthropophagi illi immanes, sacrilegi illi sicarii, in Redemptorem meum, irruant, funibus constringant, manus ferro compingant, idque crudeli, quadam immanitate. Quænam tunc verbera, ecquas iniurias, quas blasphemias tunc sustinuit bone Iesu? Vide, obsecro, anima mea, sanctas, diuinas, omnipotentes illas manus, quæ omnia creant, dirigunt, conseruant, & vniuersam mundi machinam sustentant, ab illis iam constringi, quibus eadem vitam, esse, sensus, & intelligentiã, rationis usum, omnia denique contulerunt. Videte humilem illum Ioseph à fratribus iam venditum, & ab Ismaelitis abductum; videte miserum Sedechiam, à Babylonis constructum & in Chaldaicam captiuitatem deductum. Videte verum illum Ioannem Baptistam, è deserto à Synagoga in carcerem detrudi, qui tandem vitam in monte Caluarie amitteret.

Historiarum monumentis proditum est, Darium regem Persarum aureis catenis, à Macedonibus victum bello, constrictum fuisse, ut dignitatem se regiam aliquo adhuc modo obseruare in eo ostenderent. Sed impii illi sicarii, & nefarii illi Iudeorum satellites, Regem regum, nullo dignitatis regie, quæ in eo summa erat, respectu ferreis catenis & grauibus vinculis constringunt. Iterum igitur considera ô anima mea, & si vel parum Christi tui amore tangeris, qui tanto te prius ipse profecutus est, ut nimirum tui redimendi ergo comprehendi voluerit; par esse puta & penitus rationi consentaneum sensus tui in captiuitatem eius causa redigere, eosque totos obsequio illius mancipare: oculos nimirum, ut nihil nefilicium intueantur; aures, ne impudicum quid audiant; linguam, nihil vel loquatur quod Deum vel proximum offendat; manus, nihil ut illicitum & prauum operentur, cor,

cor, ne malignum quid machinetur, aut nefarium quid cogiter. Hæc omnia in captiuitatem redigenda sunt, constringendum cor, manus, lingua, oculi & aures, atque omnia in obsequium Iesu Christi tradenda, cum ille nimirum tua causa captiuus adductus & in seruum venundatus sit.

Apostolo- rum fuga. Interea vero dum lictores innocentem illum Agnum vinciunt, Apostoli tremebundi disperguntur, & huc illucque dilabuntur, *Omnes eo relicto fugerunt.* Necessè namque erat, vt prophetia illa compleretur, *Percute pastorem, & dispergentur oves.* Primo namque impetu, quo lupi illi in pastorem feruntur, totus grex dispergitur, oves dilabuntur. Ecce præclaras huius figuras. Vix dilapsus & interfectus erat Absalon qui duo decim hominum millia sub signis habebat, quin statim totus eiusdem exercitus dispersus sit, & turpiter distractus. Holoferne Principe militiæ Nabuchodonosoris Regis in papilionibus suis ante Bethuliam interempto, omnis exercitus confestim fugam cepit.

Jud. 10. Optime proinde mihi consuluisse visus est Lacedæmoniorum rex Agesilaus in pralio Mantinensi vt totam belii vim & armorum impetum in Epaminondam Thebanum hostium ducem conuerterent; quem si prosternerent, cæteros facile aut interficerent, aut saltem distraherent. Id ipsum mihi vsti venire hic videtur in horto. Vix enim in magnum illum Christianorum ductorem, militum impetus conuersus est; quin statim totus eius exercitus, qui non nisi duodecim constabat viris, & quidem imbellibus, distractus fuerit, dispersus & in fugam actus.

Reg. 18. Quare autem fugitis ô Apostoli, fugitivi, inertes, & desides? ô imbelles & vmbra- tici milites, itane Ducem vestrum deseritis? vbinam ille modo est amor, fides, illa superbia & insolentia promissa; Reminiscere Petre, dixisse te quondam, *Paratus sum tecum in carcerem, & in mortem ire?* Vbinam modo ille est animus, illa arrogans præsumptio? Vbinam modo es Thoma, qui olim aliis animum addens dixisti, *Eamus & moriamur cum eo?* & ecce in primo eum con-

Plutar. in Laco. & Apophib. gressu deseris, fugis, saluti tuæ consulis. O imbelles & Dama timidiore, ô Therfite inertiore! ô ceruæ, ô lepores, nolite amplius præsumere ac dicere, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Secuti quidem estis illum, dum lætior fortuna arrideret, quamdiu miracula patrauit, in triumpho quo urbem ingressus est, & ad gloriam transfigurationis. Sed ad primum passionis impetum eum deseritis, & dispergimini; ita vt non abs re videatur, Poeta, si tuum hic versum vsurpem:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Hic quoque discere possumus, parentes, consanguineos, & mundi huius bona tam diu nobis obsequi, adesse, & auxiliari, quamdiu in viuis sumus. Sed statim vt de morte sermo incidit, omnia dilabi & fugere, adinstar Discipulorum Domini, qui Domino fideliter adhæserunt, quamdiu bene illi successit, sed cum de morte agi cæprum, omnes eo relicto fugerunt. Hos porro lepores & famine animi viros, nolite imitari, Christiani, perfidorum horum vestigiis nolite insistere, nunquam Christum deserite; sed sequamur eum, stitemus eum quocunque ierit; deducunt illum ad urbem, nos piis compassionis vestigiis, singultuum & suspiriorum passibus, lachrymarumque gressibus cum eo urbem ingrediamur.

Amici, parentes, & bona mundi huius per Apostolos designantur.

SECUNDA PASSIONIS PARS.

*C*um summum silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter perageret, nefandi illi lictores, tam optata gaudentes præda, triumphantes & exultantes urbem ingrediuntur, magno impetu, clamore, ac strepitu, adeo vt tota quamprimum ciuitas clamore excita ad spectaculum accurreret; accenduntur vndique faces & luminaria, fenestræ complentur spectatoribus, & plateæ populo, vndique clamatur, Iesum Nazarenum vincetum deduci. O quantum Scribarum & Phariseorum tum gaudium fuit? quanta inter Principes Sacerdotum & legum Doctores exultatio? cum hostem suum coniurarum, Samaritanum illum, Dæmoniacum

IX.

Turpis Apostolorum fuga exaggeratur.

niacum illum, ferro & carenis grauatam per plateas comprehensum deduci viderent. Statim itaque ad Annam, Caiphæ, summi tunc Synagogæ Principis & capitis, sacerdotum deducunt; qui vt Christum conspexit, de discipulis deque doctrina eius interrogare cœpit.

Annas so-
er Caiphæ
Christum
interrogat.

Adsis, inquit, tunc ille seditiosus, ambitiosus turbator es, qui tanto iam tempore in Iudæa nostra turbas concitasti? Tunc ille Pseudopropheta, qui legem nostram subuertere moliris, & religionis fundamenta cœcutere? Tunc ille hæreticus, ille Samaritanus, qui, nescio, quæ edit miracula, & in nomine Beelzebub dæmonia fugat? qui sunt discipuli tui? quænam tua doctrina?

Dominus
de discipu-
lis interro-
gatus non
respondet.

Ad primam illam Annæ interrogationem innocens Iesus, de discipulis scilicet, penitus obmutuit, eo quod nihil habebat, in quo eos magnopere laudare posset. Cur eos Domine nõ taxas? cur de iis nõ conquereris? cur eorum timorem & ignauiam non arguis? cur eos non reddis infames aut imbelles fugitiuos, apostatas nominas? Omnia hæc silentio inuoluit, vt nos edoceret, non esse proximi famæ detrahendum, eiusque honori ne minimum quidem derogandum. Ad alterum vero interrogationis caput de doctrina nimirum, statim respondit; Semper publice docui, doctrina mea in proptatulo fuit, in facie totius mundi locutus sum, in medio synagogæ vestræ semper steti, interroga eos qui audierunt.

Dominus
reddit ra-
tionem
doctrinæ
suz.

Cum quo discepras Anna? cum quo argumentaris? ipse Doctor natus est, & Doctor fuit à primo conceptionis momento; ille, ille est, qui duodecimo ætatis anno, in medio Rabbiorum confidens, omnes in sui admirationem eoncitauit: ille, ille est qui toties Scribas & Phariseos tuos confutauit, stupiditatemque eorum coarguit. Mille testimonii doctrina eius comprobata est, & infinitis argumentis apud vos declarata. Lazarus, Centurio, Archisynagogus atque ad eo omnes Iudæi testabuntur legem eius sanctam, veram, cœlestem denique esse: Zachæus, cæcus natus, decem leprosi, Gamaliel, Nathanael, Ioseph ab Arimathia, tibi satis sufficienterque indicabunt. Ipsæ quin

etiam fœminæ, luculentum de eadem doctrina testimonium dabunt, Chananaea scilicet, Samaritana, Magdalena, aliæque innumeræ. Etiamnum de doctrina eius duobus, Chisti, de bitas Anna, quam tot ac tantis miraculis doctrina confirmauit? nostri enim tres eum mortuos ruculisti ad vitam resuscitasse, & nouissimum illum Iustitiam quem optime nostri Lazarum, & summo quidem totius populi stupore. Deinde scire te arbitror, vt leprosos mundauerit, claudis gressum, paralyticis membrorum vsu reddiderit.

Cum magnus ille legis professor in hunc Christo modum de Christi doctrina interrogaret, ce-
ce tibi nefarium & impium seruum, nequissimum furciferum, sacrilegum & scelerato ausu, fregit.
colaphum sacris Christi genis impingentem, & his eum verbis reprehendentem; Sic respondes Pontifici: Hæc ne est illa reuerentia, ait ille sicarius, qua sacrum Deo Pontificem colas? Sed ò infelix licitor, ò furia infernalis, ò scelus nefandum, ò manus sacrilegæ, ò audacia plusquam diabolica, Deumne tuum aude percutere, alapa creatori impingere? Tu alapam insigi audis: Exhorrescat calum. & contremiscat terra de Christi patientia. & serui impudentia. exclamat Chrysostomus. Huius rei vaticinia, vel potius figuræ fuere plurimæ. Propheta enim Michæas Regi Achab veritatem dicens, ab impio quodam Propheta; Sedechia nomine, alapa percussus est, quasi contumeliosus in Regem exstitisset.

Ò facinus inauditum, ò impietatem intolerabilem! Creatura Creatoris percutit, Dominum seruus, D. E. V. M. homo. audebitne humilis terræ vermiculus impias in eum manus extendere, cuius nutu cœlum & terra contremiscunt. O sacrilegæ manus, tantane vestra fuit audacia, vt sacrum illum vultum, in quem desiderant Angeli, Archangeli, Seraphim & Cherubim prespicere, nequiter ausæ fueritis percutere? diuinæ illi faciei colaphos impingere, quam cœli ciues honorant, & prout adorant: Quid agitis in cœlo Angeli, quid hæretis super cœlestes illos orbis, quin iniuriam Regi vestro illatam vindicatis, quin crimen illud læsæ maiestatis vlciscimini, vos olim Sodomam & Gomer-

morham sulphureo imbre & flammis perdidistis, vos Ægyptiorum primogenitos occidistis, vos in castris Assyriorum innumerabilem hominum multitudinem interfecistis, vos Adam primum illum rebellem paradiso exegistis, vos denique semper diuinæ iustitiæ vindices exstitistis, & cur modo ad hunc sacrilegum securam puniendum non accingimini? Nullum enim vniquam huiusmodi facinus patratum est. Tu vero clementissime ac benignissime I. E. S. V. multo tolerantior quam Iob, omnia æquo animo sustines? O constantiam admirabilem! Quin ignem cælo aduocas, qui nebulonem hunc & parricidam consumat, vti olim fecit Elias. Quare siluis leones, vrfos, aliasque feras non emittis qui eum deuorent ac dilanient, vti olim. Elifæum fecisse compertum est? Quin terra tuo iussu dehiscit, & nefandum illud monstrum hominis deglucit, vt olim Chore, Dathan, & Abiron cum tabernaculis suis deglutiuit. Hinc discant nobiles ignominiam aliquando perpeti mendaciumque impropertat patienter ferre, & iniurias æquo animo tolerare.

3. Reg. 13.

4. Reg. 2.

Num. 16.

Christus ad Caipha ducitur.

Magnates Deo bellū intētant, & humiles ac parui Deum sequuntur.

Figura. 3. Reg. 21.

Cum Annas Christum ita habuisset, ad generū suum Caipham dimisit, apud quem Pharisei, Scribæ, seniores populi, & sacerdotes conuenerant, consulti quid de Iesu vincto decernerent, & vti falsis testimoniis miserum hunc Galilæum circumuenirent. Multi multa dicebant, sed non erant conuenientia testimonia eorum, nullique nixa fundamento; *Novissime autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt. Audiuimus eum dicentem, destruam hoc templum, & post triduum reedificabo illud.* O verè falsa testimonia, ô res inauditas! Videte vt pestilens concilium, vt Magnates, Principes, seniores, sacerdotes aduersus Dominum conspirantes, vnanimi consensu ei bellum indicant, eique se opponant. Parui tantum & humiles Deum sequuntur, & magnates eundem persequuntur, parui cœlum lucrifaciunt, magni vero ad infernales abyssos deuoluuntur, & principes falsum aduersus veritatem, aduersus Deum testimonium quærunt. Olim Principes Israel mandato impiæ Iezabelis innocentem Na-

both falsis testimoniis circumuentum morte dignum iudicarunt; ita hic Principes Israel, ad preces & postulationem adulteræ Synagogæ, falsis testimoniis mortis decretum in innoxium Naboth, Iesum Christum, ferre videmus; atque vt duo falsi testes falso testimonio pudicam illam Susannam circumuenire conati sunt, & capitis condemnare: ita hoc loco duo alii falsarii non amplius Susannam, sed sacram Christi humanitatem falsitate sua & mendacis perdere & periculo exponere gestiunt. Video etiam in Apostolorum Actis Stephanum à falsis testibus prodirum, martyrio vitam finientem; hic vero non martyr aliquis, sed Christus Iesus, omnium Martyrum Princeps, à falsis testibus accusatus, vitam amittit. Vnde bene vates regius dixisse & prædixisse visus est: *Insurrexerunt in me testes iniqui & mentita est iniquitas sibi.*

Dan. 5.

Act. 8.

O benignissime Iesv, quot deinde adhuc falsi testes falsi testes in te insurrexerunt! semel te qui aduersum Iudæi, licet iniuste condemnarunt, sed Iesum. millies te deinde hæretici falsis testimoniis circumuenire conati sunt. Dixit namque pestilens ille Arius, te non Deum, sed merum esse hominem, impius Nestorius asseruit duas in te personas fuisse: Eutyches vnam tantum naturam credidit: asseruit Manes nunquam te verum corpus induisse. O falsitates, ô impietates, ô testimonia sceleratissima, ac penitus inter se discrepantia! Nouissime vero ab annis scilicet quinquaginta aut sexaginta, venerunt duo falsi testes Calvinus & Lutherus, Gallus ille, & hic Germanus, nequissimi ac pestilentissimi, qui ambo reuerentissima quædam conuitia & blasphemias horrendas in te enouerunt. *Novissime* iam nuper, sexaginta forsitan anni sunt: deponit ille, audiuisse se à quopiam, te non nisi figuratiue in Sacramento Eucharistiæ contineri: hic vero adesse te quidem substantialiter, sed substantiam tamen panis non abesse: Calvinus ait, te non nisi figurate adesse, Lutherus vero dicit etiam impanate; itaque venerabile hoc Sacramentum condemnant superstitionis, impietatis; magiæ, & idololatriæ.

Falsi testes **Quænam** vero supplicia meremini, ô fal-
Romæ de si testes, aut quibus digni estis tormentis? O-
saxo Tar- lim sane, teste A. Gellio lib. 20 cap. 1. &
peio præci- uti è fragmentis legum XII. tabularum vi-
pites age- dere datur falsi testes saxo Tarpeio præci-
bantur. pitabantur: sed si eadem pœna hodie in vsu
esset, tot falsa testimonia in innocentes ho-
mines non cuderentur.

Sed ad institutum reuertamur. Caiphas
auditis hisce testimoniiis vel potius calum-
niis, ad Dominum conuersus interrogat:
Cur domi- *Non respondes quidquam?* quid ais ad has ten-
nus ad fal- stum depositiones? Non responder hic Do-
sa testimo- minus: sciebat enim se, licet appositissime
nia non re- responderet, semper tamen aliorum calu-
sponderit. mniis exponendum, defensionem apud ini-
quos illos iudices locum non esse. Non re-
sponder, quia venerat delicta Adami repa-
raturus, qui à Domino de delicto conui-
ctus excusare se cœpit; hic vero innocens
cum esset, silentio se tuerur: non responder,
quoniam testes & testimonia responsum
non merebantur: non responder, vt nos
ipso consulemur, cum falsis testimoniis
premimur, patientiamque adhibeamus, li-
cet innocentiam ipsi nostram probe noue-
rimus. Prophetias huiusce rei plurimas ipsa
Scriptura suppeditat, vel illam Psalm. *factus*
sum sicut homo non audiens, & non habens in
ore suo redargutionem & etiam figuras; Ioseph
namque inique à Putipharo accusatus, num-
quam vel verbum respondit: Christus quo-
que à Caiphæ ministris instimulatus nihil
respondet.

Psal. 3.

Gen. 39.

Summus igitur Pontifex tantum tamque
pertinax in Salvatore silentium demiratus,
adeo vt nec se excusaret, nec alios accusaret,
adiurauit eum ex parte Dei, vt diceret, num
Filius Patris æterni foret, & num aliquate-
nus de diuinitate participaret. Dicit au-
dacter, nosque omnes suspensos omni du-
bitatione exsolue, si tu es Christus filius Dei
viui; Adiuro te in nomine Dei omnipoten-
tis, vt nobis hunc scrupulum eximas. Vide
hoc in tribunali causam tuam disceptari, ô
Ari, scilicet, Num Christus sit filius Dei Pa-
tris viuientis, num *quædam* sit Patrique con-
substantialis.

Videte hic, ô docti, maximam & grauissi-

mam omnium qua vnquam proposita fuit. Maxima
re quaestionum. Proponens, ipsa est synago-
ga, qua doctior nulla in mundo extabat. Co-
gregatio: respondens ipsum est Verbum Pa-
tris, Sapientia æterna disputationis materia
ipsum. ipsa est diuinitas, num scilicet Christus filius
sit nec ne: auditores, Angeli sunt, simul & ho-
mines.

O Redemptor mundi, in qua modo ani-
mi angustia versaris, quid ad hocce cor nu-
tum dilemma respondebis? quomodo te ex-
pedies? quomodo quaestionem dissolues? nã
difficilis ad soluendũ est. Nam si hic taceas,
fidem nostram in dubium vocabis accusaberis
etiam velut legum & superiorum cõtem-
ptor, quos licet improbos honorari præce-
pisti. Quod vero multo deterius est. credent
illi sacrilegi, te sanctum & venerandum Dei
nomen negligere, in quo & per quod adiu-
ratis vt respondeas. Illinc vero, si veritatem
dicas, si responderis, morte te dignum, ac
mortis reum iudicabunt, vitæque pericu-
lum incurres.

O ignes, ô fornaces! Æneas! ô ingens a-
moris incendium salutem nostram vitæ an-
teponit suæ, & timose indubitanterque re-
spondet, *Tu dixisti, ego sum.* Ne dubites Cai-
pha, noli amplius interrogare; ego sum ille plus falsis
diuinitatis Delphinus, verus Dei filius, lu-
men delumine, Deus verus de Deo vero. Et quam vitæ
quamuis ad has me ærumnas redactum vi-
deas, licet me vilem abiectum, & in carne gere-
hac fragili cernas; veniet aliquando tempus,
cum me regis indutum insignibus, gloria
resplendentem, & in sede maiestatis consi-
dentem videbis.

Caiphas audito, Christum Dei esse filiũ, Iracunde
ita æstuat, feruet, ardet, furit, frendet, scilicet
Caiphas
sisque vestibus, & loco suo exiliens, voce cum audit
magna exclamauit, *Blasphemauit, quid ad-
Christum
huc egemus testibus?* quasi diceret, Licet a-
filius Dei
liunde ostendere non possemus eum mortis esse.
reum esse, blasphemia hæc in Deum prola-
ta satis est. Quid vobis viderur ô viri, quid
adhæc dicitis? Omnes porro audita Ponti-
ficis sententia vnanimi eum decreto morte
dignum pronuntiarunt, ac cruci affigendũ.
Blasphemauit. Huc aures aduertite, ô Iudi-
ces Christiani; Iudæi ob vnica blasphemiam
supplicia

nam, reuera tamen non blasphemiam, Christo mortem intentant, ac morte dignum eum existimant; & vos cum innumeras quotidie & horrendas proferri auditis; non castigatis, sed indemnitate conceditis.

Leuit. 24.
Leuit. 24.
Cul. 6.

In Leuitico iubentur blasphemari lapidari: Iustinianus vero Imperator morte eos affici vult, *vt non blasphemetur in Deum precipimus, ait Iustinianus, tales ultimis subdere supplicia.* Paulus eos tradit Satanæ. *Tradidi, inquit, Satana vt discant non blasphemare* Nabuchodonosor quoque barbarus ille Rex decretum mortis in blasphemos tulit. O Principem vere principem. Cessent igitur, cessent linguæ illæ infernales, ora illa diabolica, Sanctum Dei nomen horrèdis blasphemis profanare, quod à solis ortu vsque ad occasum, laudabile est: quod sanctum & admirabile est, & ab hominibus iuxta atque Angelis coli & honorari par est.

Milites faciem Christi cõspuerunt, oculis velare eum, que percussit.

Cur Principes illi nefarii tam inique Christum morte dignum iudicassent, milites qui eum vincum tenebant, mille in eum conuulsi exonerare, spiritus venerandam illius faciem opplere, alapas sacris eius genis impingere, oculos velare cõperunt, dicentes, *Propheta nobis, quis te percussit;* Age Galilæe, ostende modo te Prophetam, & Videntem esse, prophetiza, quis hanc tibi alapam impingat. O crudelitatem inauditam! ò impietatem horrendam! ò inmanitatem nullis vnquam visam seculi! Velare oculos perspicacissimi illi Lyncei verbum Dei Patris colaphizare, æternam Dei Sapientiam irridere, sacræ illi faciei potentia & fortentia sputa ingerere? *Quis talia fando, Temperet à lachrymis?* Videte hic iterum peragi tristem illam Tragœdiam, quam impii olim Philistæi in Sampione egerunt: quem post vincula, funes, execrationem irriserunt, & commatibus profciderunt. O anima, si vel aliquo modo Redemptorem amas, an nõ ad tristes hæc tragœdias obstupescas & deficias? An non enim res est, vt ea visa præ compassione emoriaris? videre scilicet Deum tuum, Creatorem tuum, Beatitudinem tuam, & omnia, inter tortorum manus versari, tot mala perpeti, tam horrendas blasphemias excipere, verberibus & plagis contundi.

Et sane, peccator, an non animo concides, non tibi sanguis congelascet, an non ad peccandum iners & torpidus efficiaris, cum peccata tua tam graues Redemptorem iniurias perpeti videas? Neque enim adeo ferreus, & durus eris, quin, dum oculos eius lachrymis suffusos, frontem sanguine cruentatam, genas acceptis colaphis tumescentes, faciem illam sputis illitam videris; Redemptoris tum miseris tormentisque ad commiserationem exciteris. O barbari, crudeles & immites! leones Erimanthia progeniti solitudine, an non veremini, splendorem illum vultum, & figuram substantiæ Patris tam indignis & horrèdis tractare modis, tamque contumeliose cõspuere, percutere ac pessundare ò maledicti satellites, an non erant Hierosolymis foricæ aut loca queferitarem. Inuectio in militum abiectione, in qua sordes vestras, potentia illa sacramenta egeretis, nisi sacra illa & augusta facies, quam Angeli in cœlis adorant, quæ instar solis in monte Thabor olim resplenduit? An non metuis, impias vestras & execrandas manus in vniuersorum Dominum extendere?

Quis hic, Domine, tormenta, dolores, Tristis ærumnas, afflictiones denique tuas regens, & amara sear, quis cladem illius noctis, quis supplicia nox hæc tota illa nocte tibi irrogata digne expri Christo mar? Ipsæ namque execrationes, maledicta fuit, blasphemiarum & tormenta tristes quædã Martirum sunt, quæ nocte hac in Caiphæ domo lugubri voce decantantur. Pro dolor! Tortus in tormentis es Domine, nam hinc te excruciant, & torquent Iudæi; ilinc vero discipuli. Vides namque, vt Iudas te diuendat, ceteri fugientes te deserant, Petrus dissimulet, sese calefaciens, cum militibus loquatur, teque vix agnoscat, & iamiam te negaturus sit.

Petrus igitur dum inter militum cohortes ad prunas stare (ò infelix & triste consortium!) ancilla quædam ostiaria eum agminum greditur dicens: *Nonne tu ex discipulis eius es.* negat. Samaritani ad primum autem illum inopinatum impetum adeo concutitur & percellitur, vt coram militibus Dominum negare sit veritus. Interueniunt hæc sermonibus & alii dicentes, *Vere tu ex illis es: nam lo-*

quæ tua manifestum te facit. Quasi dicerent, Non posses negare bone vir, quia ad hunc hominem spectes, videmus enim te Galileum esse; ipsa enim loquela tua id euidenter declarat. Hac oppugnatione nutare iam Petrus cœpit, ac contestari, & anathematizare, quia non nouisset hominem istum, vel vnde esset. Quid? Fuiſti olim ita animosus, ita de te præsumpsisti, Petre, & Rhodomontem aut Sampsonem aliquem te iactabas, & nunc, indignum, ad vnius ancillulæ vocem percelleris & consternaris. Quid adeone improbus & perfidus est Christus, vt eius te disciplinæ pudeat aut pœniteat, vt eum magistrum habuisse & agnoscere tibi pudori sit. Inunc Petre, & disce de propriis nunquam nimium præsumere viribus; disce, quid sit propriam fragilitatem non agnoscere: nam te, qui Rolandum quendam furiosum te ostentaueras, robustum quemdam & inexpugnabilem gigantem, ancilla ostiaria expugnat & proſternit.

Sane, si ante præfides, in tormentis, coram Synagoga tam indignum facinus commisisses, excusarem fortassis, tibi que ignoscerem: sed ad primam ancillulæ vocem, te blasphemare, contestari, iurare, anathematizare, indignum est Apostolo, indignum Petro, & tanta cum ignominia coniunctum, vt eam in perpetuum eluere non possis.

Genes. 3.

Judic. 15.

2. Reg. 11.

3. Reg. 11.

Per ancillulam hanc concupiscentia designatur.

Tanta tua perfectio erat Adame in statu innocentia, & ad sollicitationem Eua concidisti. Quam fortis eras Sampson, & ecce Dalila alienigena te fascinat & vincit? Generosus dicebaris David, adeo vt leones proſterneres, Goliadas expugnares, & vnica te Bersabæa emasculat, & eneruat. Sapiens omnia mortalium habebaris Salomon, ita vt omnes quotquot vivebant sapientia anteires, & interea femina te demerant, vincunt, & ad idololatriam compellunt. Fugiant Ecclesiastici improbum hoc genus, inescantem, hunc sexum, discant aulas Principum deserere; cum ipse Apostolorum Princeps, vnius ancillulæ alloquio, & aula Caiaphæ Pontificis secutus, Dominum negare, blasphemare, & impietatem colere didicerit. Videamus autem

propius, & inspiciamus, quidnam hæc ancilla, hi serui, qui tam eximium & magnum virum ad peccatū incitent, designent? ipsam nimirum concupiscentiam, carnem inquam, & passiones nostras, quæ rationem inuadentes, eam ad peccandum impellunt.

Audiuistis iam, Auditores, peccata, pusillanimitatem, & negationem illam infamem Petri, iam obsecro pœnitentiam eius attendite. Vix desiderat blasphemare, quin statim gallus cantauit, ac tertio iterato, cantu Petro in mentem reuocauit, quod olim Dominus vaticinans illi euenturum prædixerat; Petrus vero vbi gallum audiuit, lachrymarum genere ac suspirare cœpit, ac segnitiam animique inertiam lachrymis castigare, ita vt ex eo tempore semper quotiescunque galli vocem audiret, lachrymæ eius ex oculis profluerint. Sed quid designas nobis galle? forsitan conscientiam, quæ semper post admissum facinus occinit, inlamar & excitat quodammodo dormientes, quæ intus vermis instar nos corrodit? Bene quidem. Sed multo mihi conuenientius dicitur videri, si per te, gratiam præuenientem dixeris significari, quæ nos somnoletos & stertentes excitat, & oculos aperit somno grauatos. Forsitan & verbum Dei: quod vbi auribus insonuit, nostrum est, peccatorum nos strato proripere, amare flere, & austerâ pœnitentia eadem expiare.

Verum vti hinc Petrus respicit, ad Dominum: conuertitur, peccatumque lachrymis eluit, ita illinc nefarius ille & bipedum nequissimus Iudas, delicti sui grauitate agnita, in desperationis barathrum incidit. Ecce huius rei in sacris litteris figuram: Duo hirci eodẽ tempore, Domino suscebantur, quorum vnus Deo immolabatur, alter vero omnium peccatis onustus in desertum pellebatur. Ita & hic duo hirci, duo inquam peccatores. Domino offeruntur; quorum vnus, nempe Petrus, per salutarem pœnitentiam & lachrymas ei immolatur, alter vero desperans, peccatis grauatus ad inferos detruditur, infelix scilicet Iudas. Duo quoque in Genesi eodem tempore captiui Pharaonis carcere egrediuntur, at di-

Gen. 41. uersa.

versa penitus sorte, hic nempe ad regios propemodum honores sublimatur, ille autem supplicio extremo vitam finit. Hic quoque duo rei, Petrus & Iudas, blasphemus vnus, & traditor alter, ambo grauissimi delicti accusati, eodem tempore carceribus diuinæ iustitiæ exeunt, sed diuerso profecto intuitu; ille namque ad gloriam, hic ad gehennam: ille ad salutem, hic ad damnationem appellatur.

Qu. 35. Duo gemini eodem tempore matris vtero prodibant, Iacob, nimirum, læuis & facie pulcherrima, Esau vero deformis, hispidus, pilosus; alter à Deo dilectus, alter reiectus. Hic quoque duos peccatores eodem tempore è sinu diuinæ præscientiæ egredientes videmus, vnum quidem pulchrum, scilicet Petrum, alterum vero deformem nimis, Iudam nimirum, vnum quidem ad salutem prædestinatum, alterum vero reprobatum. Et vt eodem camino egrediuntur prunæ ardentes & carbones nigricantes; ita quoque eadem diuinorum iudiciorum fornace hodie egreditur Petrus igne charitatis exæstuans, & diuini ardore amoris succensus & flagrans, Iudas vero criminum fuligine nigricans, qui deinde infami laqueo vitam concludit desperans, æternæque sese damnationi addicens. Fuit ille tragicus Iudæ huius exitus, nec felicior aliorum est Iudæorum, Iudarum inquam, qui Ecclesiam Dei prodiderunt. Arius namque, Manes, Lutherus, Caluinus, alique hæresarchæ desperabundi vitam finiuerunt, æternisque suppliciis obnoxii, in æternum flammis infernalibus torquentur.

Sed vbinam es, Virgo gloriosa, interea dum funesta hæc tragedia peragitur, quid agis tota hæc nocte? an ignoras filium esse comprehensum, & militum potestati expositum? ane eum deseruisti, vt eum deseruere discipuli? ane eum negatura es filium, vt eum Petrus suum negauerat esse magistrum? Cogitate, quæso, matres, quæ filios habetis, ac vobiscum perpendite, quantus tum amantiissimæ huius matris fuerit dolor: contemplantini quantis tum circumvallata fuerit angustiis, quot tum illa lacrymas profuderit. Reperietis eam haud

dubis modo cum Patre æterno tacite expositulantem, modo Angelos inuocantem, modo Iudæos increpantem, modo hominum peccata incusantem, iam Apostolorum fugam castigantem, iam filium vberitim lachrymando alloquentem. Heu, fili mi, Iesu, dulcissime fili mi, delitiæ meæ, voluptas, felicitas & spes mea, iam ne me derelinquis? iamne abis, iamne tibi moriendum est? Nequaquam, sed moriar ipsa prius: te enim mortuo superstes esse vix possem. Sed tempera à lachrymis gloriosa mater, cessent clamores ac veni mecum, filium tibi tuum commonstrabo; iam enim carceribus eximetur ac foras prodibit.

Cum iam dies illuxisset, & tristis illa nox XI. finem accepisset, Principesque Sacerdotum Christum iterum continissent, conciliumque coe-summo gissent, vt Christum morte condemnarent, mane ad & iam iterum eum interrogassent, Num filium Pilatum lius esset Dei viuentis, vincitum ad Pilatum, tunc temporis Iudææ Præsidem, mittunt, vt coram eo causam eius actarent, eumque Præsidis sententiâ, iuxta falsorum illorum testium depositionem morte afficerent. Quos vt Pilatus vidit, statim interrogauit. *Quam accusationem asseris erga hunc hominem?* in quo eum accusatis? videam tabulas, videam decreta Senatus aduersus eum lata? quid criminis ei impositis? Cur non potius petis Pilate, cur tam indignis eum tractarint modis, cur eum iniussu tuo præter ordinem, non præuia sententiâ percusserint, aut ei colaphos impegerint? si iudex es Pilate, qualem te oportet esse, hæc causam perpende & penitus inspice, examina rei caput. Hic namque, quem tibi adduxerunt, innocens est, omnia quæcunque asserunt, falsa & commentitia sunt; sola enim motu inuidia hunc aduersarii tradiderunt, noli obsecro nefario eorum affectui indulgere, aut præuâ voluntati obsecundare; sed compatere reo, causæ eius patrocinare, quod ius & fas fuerit iudica. Quare age, mature tecum rem perpende, inspice & perspice omnia diligenter, nihilq; non prudenter agito.

Refert Periclem, Athenarum Principem, Plutarchus, quotiescumque vestem ex munus A. neris sui præscripto indueret, seseq; ad diu-popih. dicant.

dicanda populi negotia conferret, dicere solitum: *Attende tibi Pericles, liberi sunt quos regis, Græci sunt, ciues Athenienses sunt:* liberi scilicet, qui non mancipiorum more regendi sunt; Græci quoque, seditiosi, turbulenti, ad regendum difficiles. Athenienses etiam, omnium mortalium ingratiissimi, quibus nihil ad gustum est, & morosi: quapropter rerum tuarum satage, atque in omnem partem circumspecte, ne periculum capiti tuo arcessas. Iisdem te hodie verbis ut velim, Pilate, dicendo, *Attende tibi ô Pilate, innocens est quem ipse iudicis, Messias est, Filius Dei est.* Quin etiam cogita egregium illud Alexandri Magni facinus: ille enim, cum ad eum mater Olimpias suppliciter venisset, ut morte quempiam quem illa mortali odio prosequeretur, quique illam offenderat, condemnaret, enixeque ab eo postulareret, ut si materno eam amore & affectu prosequeretur, ei vitam criperet; videns matrem stulto quodam impetu, & feminea quadam inuidia transuersum actam, postulationi eius noluit acquiescere, dicens: *Peto aliud mater, nam vita hominis nulla mercede potest compensari.* His ipse hodie verbis vrere Pilate, aut cogites saltem non esse hic aliud nisi affectum quemdam priuatum, ac non nisi mera inuidia sacrilegam hanc Synagogam ad innocentis huius mortem marurandam vreri: quare age, innocentiam rei populi huius inuidiam antepone.

In quibus Iudæi Christi stum accusant.

Pilate cum causam huius comprehensionis quaesuisset, responderunt confestim: *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.* Mille cæteroquin criminum reus est, tota aduersus eum Iudæa conspirat, ac de plurimis criminibus conuictus est: non viuit enim hodierna die in toto orbe quisquam eo nequior, sceleratior: mille aduersus eum testimonia allata sunt, multas accusationes audiuius, ac depositiones multorum. Principio igitur, calumniari eum incipientes, dixerunt, *Hunc inuenimus seducentem gentem nostram,* ac turbas in vniuersa Iudæa concitantem, quin & prohibentem tributa dari Cæsari, Messiam sese vocauit, filium Dei se dixit, atque adeo vniuersæ Iudææ regem. An non hæc ingentia & enor-

mia crimina sunt? an non illa tibi graui castiganda supplicio, & mortem turpissimam videntur commerita?

O ingratiissimi mortalium! ô perfidi impostores! in quo hunc deliquisse fatemini? quid fecit, in quo culpandus sit? anne eum malefactorem vocatis, quod ægris vestris sanitatem contulerit, cæcis visum, mortuis vitam dederit? Peratur ab iis potius quos à dæmonibus liberauit, à lepra mundauit, interrogentur surdi & muti, quos audire & loqui per totam Iudæam fecit, num Christus malefactor extiterit; omnes proculdubio de eius benignitate testabuntur, dicentes, *Nisi esset à Deo hic homo, non posset facere Ioan. 9. quidquam.*

O falsitates apertissimas! ô calumnias, ô accusationes falsissimas! Trium illum criminum accusant, & ad reipubl. quidem statum pertinentium; imprimis quod seditiosus sit, ac populi seductor; quod regum dignitati aduersetur, prohibendo nimirum tributa dari Cæsari, & quod regnum asserter. Sed falsissima sunt hæc omnia, viperarum genimina. Nihil enim Christus adeo, quod seducere aut verbis docuit, aut re ipsa ostendit, quam ret pacem: nusquam etiam in toto Euangelio, vnde decursu reperietur, eum prohibuisse dari mo- tributa principibus. sed aperte potius docuisse, *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei Deo,* falsum quoque est, eum ad regnum aspirasse, cum breui coram vobis omnibus dicturus sit, *Regnum non est de hoc mundo.*

Hæc sunt, Auditores, calumniae, quibus Satrapæ Babylonii innocentem Danielem proscindebant, cni eius sortem amularentur. Pilato vero non satis erat, hæc à Iudæis audiuisse, sed ipsem et Christum interrogat, dicens, *Quid fecisti?* quasi diceret, Omnes multa & graua tibi obiiciunt, plurima in te testimonia produciunt, sed dicito mihi bone vir, sincere, quid feceris? Pilate interrogat patres tuos & dicent tibi, ipsa tibi dicet antiquitas, atque adeo vniuersus orbis confitebitur, hunc ipsum esse, qui Ioseph in Egyptum præmisit, ibique summis eum honoribus affectit, ut Hebræos tempore famis pasceret: dicet hunc ipsum esse, qui populum hunc

Exod. 14.

Lud. 16. hunc Iudaicum captiuitate Pharaonica eripuit, & quo eum integrum & sospitem conseruaret, tyrannum Aegyptium & omnem exercitum eius in maris Rubri medio submersit. Dicent hunc ipsum esse ð Iudæi, qui patres & maiores vestros, quadraginta annorum spatio in deserto, miraculoso quodam alimento sustinuit; cum ipsum esse, qui eos in terram promissionis deduxit, mille benedictionibus illos cumulauit, qui denique illos, inter omnes mundi nationes peculiari quodam modo assumpsit, sibi que deleg. Illum denique esse, qui pro ipsis humanam naturam induens, de eorum stirpe posteritateque progenitus est, ac plurima inter eos miracula patrauit. Videte quid fecerit, sudos fecit audire & mutos loqui, dæmones è corporibus fugauit, claudis gressum, cæcis visum restituit: quod præcurfor eius Ioannes Baptista quoque de eo testatus est, *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur*. Vix hæc media pars est eorum quæ fecit; iudica igitur tecum, num huiusmodi rerum patratore morte dignus sit.

Petite Pilatus num Iesus sit Rex Iudæorum.
 Præses cum innocentiam eius perniciaci hoc silentio fati superque testatam haberet, ad grauissimum accusationis caput descendit, quasi regnum occupare voluisset, dicens, *Rex Iudæorum es tu? ane ad diadema aspiras? ane tu de prosapia regum Iuda? totus namque mundus eo quodammodo inclinare videtur, multisque argumentis id ipsum iam à primo natiuitatis tempore declaratum scimus? dicuntur namque Magi & Principes quidam Orientales stellæ cuiusdam ductu Ierosolymam venisse, à populo petiisse, Vbi est qui natus est rex Iudæorum: deinde notum est, populum sæpe tibi diadema imponere voluisse, teque instar regis agnouisse, quippe qui tot te prodigia operantem vident: audiuius quoque Zebedæi uxorem, quæ te ad regnandum in mundum venisse sciebat à te petiisse, suos vt filios ad dignitates aliquas regias subueheres, cum in regni solio esses confessurus, & recenti quoque memoria vix quinque elapsi sunt dies, ex quo tibi urbem intranti, omnes faustis vocibus acclamantur: *Vinat Rex, Osanna**

benedictus qui venie in nomine Domini, ramos arborum omnes præciderunt, eosque in terram prostrauerunt, tibi obuiam processerunt, totaque te ciuitas vt regem agnouit & salutauit. Ex quibus facile colligere est, te ad regnandum in hunc mundum venisse, neque enim ipse aliter in animum induco. quare dic veritatem & aperte confitere, num vere rex sis Iudæorum? Redemptor noſter qui tacuerat, cum calumnias & blasphemias audivit, respondet cum de Regno loqui suo audit, ostendens, magis sese honores & regias dignitates, quam calumnias & blasphemias alpernari: *regnum meum, inquit, non est de hoc mundo*. Quid ais Domine, cur te regem negas? an tu ille ipse es, de quo Prophetæ vt de rege quodam vaticinati sunt? vnde David: *Ego autem constitutus sum rex super montem sanctum eius*. Et Elaias: *Dicite filia Sion, ecce rex tuus venit tibi mansuetus*. Et Ioannes Apostolus, *Rex regum & Dominus dominantium*.

Quid, Domine Iesu, tot te Prophetæ velut Regem agnouerunt, de te vt de rege vaticinati sunt, & tu te regem negas? Bene quidem; non querit Dominus sceptrum aut coronas mundi huius: regnum quippe eius nõ est de hoc mundo, more scilicet regnorum mundi huius constitutum: non subiacet fortunæ casibus, nec rerum vicissitudinibus, non destruitur aduersitatibus, at in æternum permanet, perpetuum est, cum regna mundi variis casibus & ruinis obnoxia sint. Vnde Angelus olim ad Virginem: *Et regni eius non erit finis*. Neque enim regnum tuum Domine simile est antiquis illis Persarum, Medorum, Græcorum, Assyriorum monarchiis, quæ aliquot quidem sæculis floruerunt, sed victoris deinde potestati concessere, ac penitus consenuere. Sed regnum tuum iam mille sexcentis annis viguit, & ad mundi vsque finem inuiolabile duraturum est: quod Daniel propheta describens ait, *cuius regnum sempiternum, & omnes reges seruient ei & obedient*. Quo nullum vnquam aut florentius aut potentius exstitit, quodque omnium mundi regnorum maximum est: nullum enim veterum impiorum, nulla

Domine magis odit honores quam calumnias.

Psal. 2.

Esai. 62.

Luc. 1.

Dan. 7.

nulla Monarchiarum, ne quidem Romana, vnquam Indum tranſiit, vnquam montem Calpen perſtiguit, aut ad montem vſque Taurum peruenire potuit: Alexander, Xerxes, Nabuchodonofor, Darius, Cæſar, aliique innumeri reges & Imperatores, rerum geſtarum gloria celebres, aut victoriis turgidi, de Noruegia, Suedia, aliisque Borealibus regionibus, neſando quidem audiuere; neque ſuum Perſicum, vel Gangem imperii eorum limites attingere: non ad Taprobannem, nec ad Felicis Arabiæ nemora peruenere. Nunquam Auguſtus in Lybiam, Mauritaniam, atque inaccessos Africæ reſſus ſigna ſua intulit; numquam ad Antipodes, Romanorum aquilæ penetrarunt: nunquam in Iaponia, Peru, Braſilia, vaſto Chinenſium regno viſæ ſunt; nunquam Ormuſium, Cochinum, Chananorcos ſinus, Malaſenſium portus, eorum virtus & terror percelluit. At Ieſu Chriſti regnum ad omnes illas prouincias extenſum eſt, ad omnia hæc climata penetrauit: omnes pæne Oceani inſulas, & omnem pæne continentem ſub ſe cõplectitur in occidente: vſque ad Molucas inſulas in Oriente extenditur, vltra polum Arcticum in ſeptentrione perſtingit aduſque Abyſſinos & ditionem Prete Ioannis aliasque incultas prouincias in Meridie peruenit. Quin & vltra fretum Gaditanum, vltra celebres illas Herculis columnas, in quibus veteres orbem ſinjri putabant, octo leucarum maritimarum millibus, extenditur. O ingens regnum! *Regnum igitur meum non eſt de hoc mûdo, ſimile nullum in vniuerſo mundo exſtitit.*

Chriſti regnum ad omnes orbis prouincias pertinet.

Chriſtus verus rex.

Dico igitur tibi, Pilate, Chriſtum verum eſſe regem; & monarchiam potentiſſimum, non tamen inſtar regulatorum mundi huius. Ipſe namque natura imperator eſt vniuerſi, hominum ſimul & Angelorum rex; atque ideo in hunc mundum venit, vt de veritate rei huius teſtimonium perhiberet. Quod Pilatus veritatis mentionem fieri inaudiret, à ſapientia illa æterna quæſiuit, dicens, *Quid eſt veritas?* & cum hoc propoſuiſſet, egreſſus eſt foras; nec expeſtauit, donec ad propoſitam quæſtionem Dominus reſpondiſſet, nec veritatem audire ſuſtinuit. O caſum

deplorandum! Nunquam potentes aut magnates veritatem audire volunt, vnde bene veritatis mihi dixiſſe videtis. *Obſequium hoſtes amicos, veritas odium parit.* Vox enim illa clamantis in deſerto clamare deſinit capite pretioſo, quod veritatem Herodi dixiſſet; Michæas Propheta alapam coram Rege Achab in maxilla accepit, quod veritatem locutus eſſet; Hieremias percuffus eſt & in carcerem truſus, quia veritatem annuntiaſſet. O difficilis ad annuntiaudum veritas! Audi igitur Pilate, quid ſit veritas: veritas eſt, te iniquum iudicem eſſe, te potentium gratiam aucupari, eorumque cauſis pauperum rebus neglectis patrocinari; veritas eſt te concuſſionarium eſſe, qui cauſas in annum protrahas, antequam eaſdem audias, & cum adhuc eas audieris iniquum ſeris iudicium: Veritas eſt, latrunculos & crumeniſecas ſupplicio te afficere; latrones vero & homicidas indemnes dimittere. Et ſane ita ſeſe res habet: notaui enim doctiſſimus ille Cardinal. Baronius, Pilatum propter concuſſionem & perſonarum acceptationem de dignitate ſua fuiſſe depoſitum.

Sed Pilatus his omnibus aures præbere renuit, verum foras egreſſus, his Iudeos ſermonibus allocutus eſt: *Nefcio viri, quidnam in hoc homine tantopere reprehendatis, nihil enim eorum quæ illi obiicitis, in eo reperio, ſed aperte profiteor eum penitus innocentem eſſe, & nullius criminis reum, quod eum dixiſtis ad regnum aſpirare, falſum eſt; cum mihi libere confeſſus ſit, non cupere regnum ſe ſuum hoc in mundo ſtabilire. Quamobrem quod viſum fuerit, de eo ſtatuite, equidem non inuenio in eo cauſam, nihil reperio ob quod mortem commeritus videri queat. Bene ais Pilate, neque enim ipſa via mortis cauſa reperiri poteſt.*

Sed ſi mortis cauſam quæras, non in Ieſu Chriſto, ſed in me ipſo eandem quærito; ego enim mortis eius cauſa exiſto, ego reus, ipſe innocuus; ego deliqui, quod ipſe luit: in ipſo nihil omnino inuenies cuius cauſa eum damnares, ſed in me magnam ſuperbiam, ambitionem, ingratiudinem, aliaque innumera delicta reperies, quæ mille rogos, mille

Pilatus De-
minum
nocentem
proditum
Pia me-
tatio.

mille rotas, mille supplicia promerentur. Mihi igitur actio & supplicium, non vero innocenti huic intentandum est.

Cum hæc Iudæi audirent, dissecabantur cordibus; & atrolentes vocem clamare cœperunt, Quid huic sacrelegum, malefactorum, innocentem putas? nefarius est, sediciosus, turbarum commotor, qui per omnem Iudæam vsque in Galilæam gentem nostram concitavit, discordias sparsit & nefarius eam opinionibus imbuivit. Pilatus ubi Galilæam audivit; interrogavit num Galilæus esset; & ut cognouit de ditione & iurisdictione eum Herodis esse, non vero de sua, ad Herodem Galilææ Tetrarcham, eum destinavit, qui illis diebus Ierosolymam venerat. Herodes autem viso Domino non mediocriter gaudens est; audiverat namque plurima de miraculis ipsius, & magicis eum artibus imbutum putabat, sperans fore, ut eam se signum aliquod in artis ostentatione, & Principis gratiam ederet. Itaque multo curiose ab eo petit; ac Dominus, cognita curiositate eius, nullum ei verbum respondit, ut nobis exemplum daret, magnatum amicitiam esse contemnendam.

Herodes remittit. I. e. sum ad pilatam vestre albedurum.

Herodes igitur rigido hocce Domini silentio irritatus, & Verbum diuinum fatuum existimans, alba eum veste indutum ad Pilatum remisit. O iniquum & obtusum hominum iudicium! Filius Dei, Sapientia illa increata, qui vniuersam mundi machinam creauit & moderatur, in quo omnes scientiarum & præscientiarum thesauri absconditi sunt, in quo diuina providentia habitat, ab Herode eiusque aulicis instar fatui habitus est, stulti habitu indutus, & instar stolidi delusus. Ecce quam magna & sancta persona sub stulti habitu latet, Auditores! intuemini, obsecro, ut filius Dei per Ierosolymitanas plateas, instar fatui deducatur, populi fannis, risu & ludibrio excipiat, puerorum clamoribus expositus sit, ut omnes eum sordibus & cæno conspurcent, Pharisei calumnientur; lictores & satellites eum rapiant trahantque, atque omnes omnino indignis eum modis tractent & vellant.

Hic renouatam videmus historiam illam Elisei prophetae, qui cum in vrbe Bethel, in

Tom. I. Bessai Quadrages.

nibus tribus Benjamin sua proficisceretur à pueris ciuitatis derisus fuit: Christus vero toti ciuitati Ierosolymitanæ iudæus & explodendus hodie exponitur, ut de se ipso per Prophetam dixit, *Omnes videntes me deriserunt me.* Pilatus autem iterum viso Iesu, & conuocatis ad se principibus sacerdotum, & magistratibus, & plebe, ait illis: Quid huic homini vultis faciam? nihil morte dignum in eo reperio: ipse quoque Herodes, ad quem eum miseram, illum remisit quasi nihil dignum morte in eo repertiens. Credibile namque est, eum, si regno huic imminere cognouisset, iudicio cum illo acturum fuisse, iusque suum defensurum: magis enim illius interest quam vestra: sed cum iniquum & præter rationem esse crederet plebeium huic & abiectum ad regnum aspirare, & coronam sceptrumque affectare; remisit illum, turpe putans diutius eum iudicio persequi, qui penitus sit innocens. Cogitate igitur, quid vobis faciendum sit. Sed quoniam solenne vobis est in festiuitatibus maioribus, in memoriam eius diei quod est seruitute Ægypti a liberati estis, vel quo Ionathas princeps liberatus fuit, victum aliquem dimittere; & ipse nobilem quandam sicarum, Barabbam nomine, seditionis & homicidii accusatum, carceri inclusum habeam; verum de duobus vobis dimitti vultis; Barabbam, an innoxium hunc Galilæum? ratus hac optione oblata, Christum liberandum, & Iudæos Iesum sicario & homicidæ præposituros. Sed erras, Pilate, erras! Audi namque ut plenis faucibus & buccis concrepantibus inclament, *Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam:* Barabbas in demeritatem consequatur, Iesus vero Nazareus condemneretur.

O populum exæcatum, o ciues insanos ac tenebris circumfusos! Audentisne potestis hoc hominem huic antepone, quem tot patiantem miracula vidistis, mortem vitæ hominibus vitam eripientem. ei qui vitam largiri etiam mortuis solet, præferretis? Quænam, obsecro, maior mundo obtinere queat calamitas, aut tristius infortunium? sane, nisi per Dei benignitatem stultisset, ipse sine dubio sol ad impiam hanc vocem deliquium passus esset, cælum horrendum

Zzz in mo-

Psal. 21.

Exod. 14.

1. Reg. 14.

Iudæi Barabbam Christo anteponuunt

in modum ad sceleratum hunc clamorem detonuisset, orbis terrarum contremuisset, terra quoque dehiscens ingenti voragine patuisset, ipse denique ignis caelo descendisset, ad sacrilegos hosce Iudæos deuorandos. Hic animum aduertite, Auditores, huc mentes erigite, & ingentia mysteria hic videbitis.

Insignis
conceptus.

Cogitate, quaeso, vobiscum, impiam hanc Iudæorum vocem, qua Christus ad mortem deponitur, & Barabbas innocens declaratur, fuisse vocem humanæ naturæ semper hoc ipsum ingeminantis; & Pilati sententiam eam ipsam extitisse, quam Pater æternus in filium vnigenitum ab omni æternitate tulit. Atque hinc est, quod scriptura eum agnum ab origine mundi occisum appelleret; statim namque ut orbis conditus est, & multo etiam antequam conderetur, semper clamor exauditus est, quo Barabbas saluandus denunciabatur, homo sceleratus & Christus ad mortem deponitur. Barabbas hic homicidii & furti reus, ipse Adam protoplastus fuit, magnus inquam ille prædo, qui iniussu Dei in paradiso vetitum illum vitæ fructum diripuit, magnus sicarius & homicida, qui eodem quo seipsum ictu, omnem simul posteritatem necis interemit. Fuit hic vtrique graue illud iurgium, quod ab omni æternitate inter Iustitiam & Misericordiam fuit: Iustitia namque Barabbam ad supplicium deponere, & Christum morti gestiebat eripere: at Misericordia naturæ humanæ patrocinians semper inclamabat: *Tolle hunc, crucifige Christum, & mitte nobis Barabbam.*

Cum vero Pilatus iterum innocentiam eius demonstrasset, eumque omni ratione dimittere conatus esset, succlamabant de nouo vndique Iudæi, *Tolle, crucifige, hunc dimitte, non es amicus Cesaris*, quasi dicerent: Quid tergiuersaris, quid necis moras, matuta, prope, nefarium hunc supplicio addicito, condemna, in crucem sustollatur: omnes alloqui dicent, te Cesaris honori non consulere, sed imperii ruinam meditari, quin & ipse Cesar in deteriorem hoc partem interpretabitur, teque dignitate Proconsulari priuabis. *Tolle, crucifige. Quid dicitis &*

Iudæi? quinam hi clamores? quænam ista subita mutatio, aut inconstans reum vicissitudo? ante quadrimum aut amplius, longe aliter clamastis: an non vos illi ipsi estis, qui iam nuperime Ierosolymam intranti applaudentes occinistis, *Benedictus qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis*, quasi diceretis, *Viua rex*, videte hunc regem, o regem caelitus datum? An non vos qui ramos amputastis, vestes in terram prostrauistis, & vias aulaeis exornastis? Et hodie, ecce, aduersus eundem inturgentes, clamatis, & minas additis: *Condemna, tolle, crucifige, moriatur* O inconstantes, o sceleratos, o Protheos! chamæleontes, o gallinaceos ad minimum ventum mobiles!

Pilatus vero cum videret inuidiam sese populi diuini non posse resistere, Christum ad flagra & virgas condemnauit, rarus, hac visa castigatione, Iudæorum animos non nihil emolliendos, & viam hoc sese pacti inuenisse, ne innocens Nazarenus morti adiudicaretur. Similene vnquam vidisse vos spectaculum putatis Christiani, ane vnquam tragœdia magis tragica petacta est, aut funestior? Quis creditur auditui nostro? Quis credit Creatorem illum vniuersi, totius orbis Deum, illum inquam, qui in caelis tonat & fulgurat, manibus & pedibus ad columnam alligatus, instar furis nudatum, instar prædonis flagellatum, instar malefactoris habitum plurimorum militum feritati expositum, quis credat instar agni inter tot flagra, virgas, funes, vincula penitus obmutuisse? O crudelitatem inauditam! o barbaritatem incredibilem! Huc o peccatores, lachrymas, suspiria, euiatus, huc compassionem ad singulos ictus, ad singula flagellorum verbera cor vestrum ingemiscens, suspirans, & quodam modo in se ipso dolorem sentiens, compassionis, suspiriorum, singulorum reperussionem edat; & cum ad peccatorum vestrorum expiationem tam indigna supplicia patiantur, Auditores, nonne æquum sit, est vos aliquo ei modo compati, & aliquem extrinsecus dolorem ostendere? Adeo ingrata & sensus expers eris o anima, ut sine vilo doloris sensu Saluatori non compatiaris? sunt tua peccata, quæ eum flagellauerunt, virgis.

virgis ceciderunt: præbet ille tergum & humeros tui causa, pro te ille patitur; pro te, inquam, etiam morietur. Hic audis infinita verbera, hic sanguinis Oceanum vides exundantem: tuum est igitur, lachrymarum atque quot effundere, sexcenta compassionis, poenarum, austeritatis, ieiuniorum signa edere, ac mille poenitentiae genera ostendere. Hic iam videbis prophetarum omnium oracula complera: *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. & aliud: supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.*

Exi. 1.
Ps. 128.

Milites
Christum
purpura
induunt
spineam
coronam
capiti im-
ponunt,
ac arundi-
nera ei in
manus tra-
dunt.

Figura
Genes. 21.

At nondum hic finis: videbitis & alia feritatis barbaricæ genera. Cum milites hac Christum ratione dilacerassent, in atrium eum Prætorii deducunt, quo omne Romanorum præsidium, quod Hierosolymis erat, conueherat: hic eum suis iterum vestibus exuunt, ac purpurea induunt, spineam capiti coronam magna violentia infigunt, arundinem loco sceptri in manus tradunt; & genu ante eum flexo, faciemque conspuentes, illudentesque dicunt, *Aue rex Iudæorum.* O barbariam inauditam! ô feritatem plusquam ferinam! ô immanitatem tyrannicam, quæ nec primam visa est similem nec habere sequentem: Hic se adimpletum videmus, quod in Genesi de Abrahamo legimus: vidit ille namque arietem cornibus inter veprea hærentem, quem in summitate montis deinde immolauit; hic vero Iesum Christum, verum illum agnum, conspiciamus, caput vepribus implexum habentem, & sentes capiti horrendum infixos, qui iam iam in monte Caluarie immolabitur.

An non sufficiebat, ô barbari, ô sacrilegi, tot vos ei ignominias, contumelias, opprobria, & tormenta intrulisse? an non satis erat, corpus eius ad vsque ossa flagellis esse concisum, & quodammodo aratum? necesse adhuc erat vt infernales furie ac diaboli, inusitatum ac nouum hoc supplicii genus excogitarent, coronas inquam dolorum, diademata cruciantia, & sceptrafamiae? Hoc namque modo crudeles illi lictores, ac bestiae sanguinariae Redemptorẽ adornarant, vt eum velut ambitus reum, quique ad regnum aspirasset, hac ratione

exhiberent. Audire illos iam videor dicentes, Hæc sunt ô fatuelle, ô stulte, ô hominum brutissime, sceptrâ, hæc diademata, hæc paludamenta quæ affectasti. Quomodo ô insensate, & vilis idiota, hæc cerebrum tuum ambitio intravit? quid? tene ad regnum aspirare? quid cogitabas? sed iam habes quod omnes regni affectatores commendentur? Hæc vtique sunt insignia, hi honores regni tui? Sed hoc triste illud est spectaculum, Auditores, ad quod spectandum animas fideles inuitabat Salomon dicens, *Egredimini filia Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua, id est Synagoga.* Egredimini filia Parisienses, egredimini inquam de cubilibus vestris, ac videte tremendũ Christi tui caput, videte quomodo pexũ sit, quomodo dilaceratũ, vt sordeat, vt torpeat, vt tormentis saturatum sit, quid? An non verebimini, cum id ipsum cruentum, perfossum, ac spinis perforatum videris, adhuc superbire, caput in sublime tollere, tot novos colores, tot exoticos odores, tot ascititios fucos eidẽ superaddere? non verebimini cerussa, stibio, purpuris genas tingere, cum vultum illum Angelicũ colaphis liuidum, sanguine fœdatum, ac spuris oblitum contẽplamini.

Porro sacrilegis hæc tortoribus in feritate pergentibus, interuenit Pilatus eorum, Christum que manibus ereptum Iesum exanimem, & Iudæis doloribus propemodum exhaustum, prætorio educit, foras produxit; vt vel hoc vico viso ad cõpationem mollierentur. Quare purpureã illa veste exuta, & Christi corpore cotam omni multitudine denudato, deformatum hoc & squalidum cadauer, vix pedibus valens consistere, vulneribus liuidum, & sanguine stillante fœdatum demonstrans, exclamat: *Ecce homo,* quasi dixisset: *Ecce hic eum, quem filium Dei se facere dicebatis: ecce eum, quem recta ad regnum & coronam grassari via asseratis: videte obsecro, quomodo coronatus sit, quomodo stipatus, videte sceptrâ, videte paludamentum eius & trabeam; quid hoc rege miserius? quare nolite iam amplius metuere, ne regnum vestrum inuadat.*

Piæ medi-
tationes.

Quid ò anima non plangis, non tristaris, an non exanimaris, cum triste hoc spectaculum intueris, cum miserum illum vulneratum ante oculos vides, hic meditare, hic pietatem exerce. *Ecce homo*; qui suo tibi exemplo, & corporis proprii spectaculo viam cœlium versus demonstrat, per humilitatem mirum, contemptum, & patientiam. Ecce hic hominem, qui propter te & propter tuam salutem infamiam subiit, opprobria sustinuit, contumeliam passus est, colaphizatus est, conspurus, flagellis concisus, spinis coronatus, qui omnia denique tormentorum ignominiarumque genera tui causâ perpessus est. Quid retribues ergo Domino pro omnibus quæ retribuit tibi ò peccator? Ecce hominem qui ob delicta tua tam horrenda patitur supplicia, tam graues profertur cruciatus, in quo, velut in speculo, gravitatem contempleris, quæ tot tormenta Dei filio infixerunt.

O Pater æterne, ecce homo, qualem eum, ut nostris peccatis satisfaceret, videre cupisti: hic nostrum vadem, sponsorem, satisfactorem vide; hic cerne eum, qui debita nostra auferet, & sanguine suo æs nostrum alienum dissoluet.

Magna quidem, ò pater peccatorum nostrorum debita erant, sed maior erit adhuc solutio & satisfactio quam tibi præstabit: nam postquam abunde iam satisfecerit, multum adhuc superabit, etiam si decies millies plura solueda forent. Iam igitur nobis ignosce, egregiam hanc solutionem admitte, calamitatumque nostrarum miserere. *Ecce Homo*, ò Apostoli, quem tot olim patrantes miracula, edentem prodigia vidistis, quem aquis inambulantem, instar solis in monte Thabor rutilantem & resplendentem contempistis.

Apostrophe ad
Deiparã
virginem.

Ecce hominem, ò sanctissima Maria mater, ubi nam modo es? accede; ecce inquam hominem, ecce eum quem sanctissimo utero inclusum nouem mensibus gestasti? agnoscesne? hiccine tuus est filius? hiccine ille vultus, de quo vaticinans regius vates locutus est? *Speciosus forma præ filiis hominum*. Vestra vero, ò Iudæi, homine hoc viso feritas nondum emollitur, nondum barbaries ve-

Psalm. 44.

stra saturabitur, nondum eius miserebimini? nequaquam, sed tollatur, crucifigatur. O homines inhumanos, imo vix homines, sed leones potius, vrsos, sed feras siluestres! Legimus in sacris literis, Benadad regem Syriæ ab Achab rege Israel fufum fugatumque ut eius animum ad clementiam flecteret, ita, *3. Reg. 17.* cunctiam auerteret, pacemque impetraret, legatos ad eum è purpuratis suis misisse, cineribus conspersos, sacco indutos, & collo laqueos gestantes, qui veniam peterent, & eum ad misericordiam commouerent: quo tristi spectaculo Achab Rex adeo permotus & emollitus fuit, ut omnium præteritarum iniuriarum ultionisque conceptæ oblitus, cum Benadad in gratiam redierit. Si tristis habitus, ac lugubre illud schema Regem aliqui satis inhumanum potuit emollire, quis obsecro erit, quem miserum hocce corpusculum flagris laceratum, caput hoc vepribus redimitum, caro illa vngulis aculeisque detracta, oculi illi lachrymis suffusi, cruenta illa facies, sanieque & illuue sordida; dura illa manuum vincula, collum illud liuidum non commoueat, emolliant, & ad compassionem non inuident; Iudæorum tamen mentes hæc omnia flectere non potuerunt. O animos ferro & marmore duriores! ò corda ære & adamantem fortiora tantum porro abest, ut ad commiserandum incitentur, ut iterum in clament, atque instar rabidorum luporum, mortem & sanguinem eius sitientes ingement. *Crucifige, Non habemus alium regem nisi Cæsarem.*

Hic videre licebit Pilate, utrum sincerus sis Iudex, utrum auro corruptus, utrum æquitatem ames, utrum timorem Dei timori Principis aut Cæsaris anteponas; Vidëbimus hoc loco, utrum merus, ne honoribus & beneuolentia Cæsaris excidas; ad iniquam pronuntiandam sententiam; ad tam iniuste decretum ferendum, tamque enorme flagitium committendum, te compulsurus sit. Eheu! Perfidus illè Præses cum Iudæos de Cæsare loquentes audiret; videretque nulla fieri ratione posse, rabie nempe inimicorum excrecente, ut Christus morte eriperetur, lotis in conspectu totius mul-

titudi-

trudinis manibus, eundem morte condemnauit, iustissimam illam sententiam pronuntiauit, Iudæorum eum potestati tradidit dicens, *Innocens ego sum à sanguine iusti huius*: Vos videritis. O iniustam & crudelē condemnationem! ò iniquum & sceleratum iudicem! iam iam dicebas, nullum te in eo crimē inuenire, nihilque eum morte dignum admisisse; & modò eum, præter fas & nefas, repugnante iustitia, tua te ipsius quoque arguente conscientia morti addicis? iam iam eum innocuum pronuntiabas, & antequam loco ipso egrediaris, mortis in eum sententiam fers, dicens *crucifigatur*. Cauete verò vobis, ò Præsides, ò Iudices, qui hominum vitas in manibus habetis, cauete inquam, ne sceleratum hunc Pontium in iudicando condemnandoque imitemini, sed examine rem semper mature, maxime cum quis capitis arcessitur: nolite innocentes morti addicere, audite & perpendite omnia diligenter, excutite testimonia, ac depositiones singulas, videte num falsa quædam aduersus innocuos proferantur.

Iam verum te dixisse vidéo vates regie, eum in Psalms cecinisti, *Captabunt in animam iusti & sanguinem innocentem condemnabunt*. Sed ò diem funestum & nefandum, ò diem plenum doloris & tristitiæ, ò diem omnium dierum infelicitissimum! Hodie namque dies illuxit Dòmine, venit hodie tempus, quo tibi moriendum est, & quidem morte ignominiosissima, morte crucis, in monte Caluarie, moriendum est inquam in medio latronum. Eo te namque peccata mea adegerunt. Vale igitur creator, vale redemptor, vale lux mundi: Eheu Dòmine, deficiunt me vires, vox & latera, vt dolorem & tristitiam quam tui in animo meo dolores genuerunt, exponam, & simul extremum tibi Vale dicam. In cetera vero Auditores, dum infelix illa crux compingitur, interdum enormes illi clauis sub incude gemunt, in genua procidamus, euilemus, peccatis contusionibus, & cœlum precibus fatigemus, suspiriis emoriamur: neque enim amplius nobis viuendum est; cum vita nostra, & DEVS inoster ad mortem sese accingit. Hanc igitur crucem ambabus vltis

complectamur, hanc intueamur, hanc prouidoremus, dicentes: *O crux: ane spes unica.*

TERTIA PASSIONIS
PARS.

MEridies iam erat, pro vt nos dei horas distinguimus; & hora sexta, calculo Iudaico, cum validi illi lupi Iudæi, inquam, tristi illa in Christum lata sententia, uantes & triumphantes, purpurea eum clamide exuunt, propriamque ei vestem, quo melius ab omnibus dignoscetur, militesque eam deinde diuiderent, circumdant. Eduxerunt igitur illum extra ciuitatem, vt in Gethatha, id est, monte Caluarie eum crucifigant, qui locus supplicis malefactorum destinatus erat; patibulis, crucibus, rotis, aribusque ac maleficiis plenus: locus tetram exhalans mephitim, foetidus offibus, membris, & craniis mortuorum oppletus; à mortuorum caluaris denominatus, vt Hieronymus testatur, quippe quo nullus in-orbe retrior aut scelerior, de quo hoc eximium tantum memoratur, primum parentem Adam in eo esse sepultum, vt Cyprianus, Otigenes, Epiphanius, Athanasius, Ambrosius, atque omnes propemodum sancti Patres testantur, in quorum omnium sententiam equidem libens concedo. Sed quænam illa, Deus bone, metamorphosis, quænam illa repentina mutatio, quæ rerum vicissitudo hæc? Vix quinq; elapsi sunt dies bone Iesu; ex quo te huc meis oculis asina vestum, urbem, regio propemodum apparatu, summo omnium applausu; lætitiæ, exultatione ac rotius populi iubilo, ingredientem vidi, & ecce modò eadem te vrbe, instar latronis, malefactoris; aut sicarii alicuius, magno cum opprobrio egredientem conspicio. Irridet Plurarchus Atheniensis, quod trecentas quas Demetrio Phalereo adhuc viuo exerebant statuas, illo etiamnum in viuis agente deiecessent; ac locomouissent. Quis vero tuam inconstantiam non rideat Ierosolyma, quæ Messiam tuum quem tanto triumpho & exultatione ante aliquot dies recepisti, hodie magna cum contumelia & ignominia eiicis &

XIV.

Describitur mens Caluarie.

Inconstantia Iudæorum.

Plur. in Apoph.

Christus morte condemnatur.

Psal. 39.

expellis : Sortem tuam hic repetitam & ad viuum representatam video, Daniel; hodie namque totius Babylonis Princeps & Rex quodammodo declararis, ac centum ac viginti satraparum primus, crastina vero die in leonum lacum præceps ageris. Video namque Christum, vix quinque elapsi sunt dies, instar Regis ab omnibus salutari; agnoscitur ut regem, hodie vero ad mortem condemnari, Hierosolymis ad præconis vocem educi, à tortoribus & lictoribus, tota ciuitate ad nouum hoc spectaculum confluyente, conduci, & graui onustum cruce ad supplicii locum pedetentim procedere.

Isai. 22.

Baiulans sibi crucem, vt scilicet Isaiæ prophetia adimpleretur, qua dictum erat: *Dabo clauem David super humerum eius*. Vidisset hic verum illum Isaac, lignis sacrificii in humero sublatis, ad montem & supplicii locum procedentem. Hic vidisset omnem Hierosolymorum populum portis vrbis magna festinatione erumpentem, vt tristi huic & funesto spectaculo ineresset: Aderant hic lictores, satellites, tortores, carnifices, atque omnes Romani Præsidarii, alique innumeri, qui ad solemnitatem Paschalem confluxerant, qui Christum crucem baiulantem, ad locum vsque supplicii comitabantur.

Aderant inter alios & mulieres lachrymantem, ac plangentem: inter quas & te fuisse certissimum est ò virgo Deipara, & te Magdalena, cum Maria Cleopha. Quoniam doloris gladio pectora vestra dissecabantur ò matres, cum ruentes videretis equites, populum magna frequentia portis vrbis erumpentem, & tubæ clangor auribus vestris insonaret. Eulant illæ, lachrymantur, & plangunt, & quidem adeo vehementer, vt auditis singultibus & suspiriis Domina respiciens, eas fuerit allocutus dicens: *Filia Hierusalem, nolite flere super me, sed super filios vestros*. Videte hic Historici constantem illum Socratem, qui iniuste ad mortem ab Atheniensibus condemnatus, cum ad supplicium duceretur, vxoremque Xantippem illachrymantem conspiceret, eandem consolaturs ait, *Desine flere vxor, nam tibi ma-*

Socratis
morientis
constantia.

ximæ futurum est gloriæ, fuisse vxorem eius qui iniusta mortis sententia condemnatus fuit.

Videte hic vltimum Lacedæmoniorum regem Agidem, qui cum iniqua mortis sententia ad mortem duceretur, & aliquē suis domesticis flentem videret, *Desine*, inquit, *me flere, quia tam scelerate & iniuste morti adductus sum, meliore sum quam qui me necauit, conditione*.

Nolite igitur, ò mulieres, Christo afflicto collachrymando compati, sed flere potius super filios vestros: veniet enim tempus quo diceretur, *Beata steriles quæ non genuerunt*, tempus quo matres filios deuorabunt, & ciues à feris dilaniabuntur: nolite Christum meum flere, sed vos ipsas, & cogitate, si Pater æternus tanto rigore peccatum in vnico suo castigauit filio, quid in vobis facturus sit: & si hæc in viridi ligno, in arido quid fiet, sed relictis hisce, redemptorem cruce grauatum comitemur.

Tradunt Euangelistæ Christum ponderosa illa cruce onustum; exhaustum viribus, & sanguine destitutum aliquoties in via ad terram concidisse: adeo vt Iudæi metuētes, ne in via expiraret, antequam ad montem perueniret. Simonem quendam Cyrenæum venientem de villa, angariauerunt, vt illi in portanda cruce auxilio esset. Quanta postea Simon, ò ter beate Simon, tua felicitas fuit, Christi crucem portare potuisse? docemur hic, Christiani, Christo nos in cruce ferenda socios existere debere, si socii gloriæ esse desideramus, ad quod ipse nos quoque inuitat dicens, *Qui vult venire post me abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me, ad montem vsque Caluarie*.

Cum iam peruenisset in Golgotha, id est Caluarie locum, cruce eum confixerunt. Hic iterum efferati & truculenti illi milites vestibus eum suis exuerunt magno cum dolore, vulnerumque omnium quibus vestis inhaerebat, redintegratione, adeo vt eam violenter detrahendo sanguis iterum è concretis vulneribus, instar torrentis exundatissimi, circumquaque scaturiret. Hic quoque in crucem eum coniciens, in lectum scilicet honoris omniaque eius membra funibus durissimis

missis extendentes, manus ei & pedes tribus obtusis clavis transfixerunt: audisses hic malleorum ictus, lictorum verbera, tortorum contumelias, & opprobria exprobrantium militum; quod præuiderat vates regius dicens, *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerunt omnia ossa mea.* O crudelitatem incredibilem! quis verbis tam immane facinus exprimat, aut tam atrox parricidium oratione consequatur?

Cicero in Verum. Aureum illud eloquentiæ flumen Tullius, verbis satis exaggerate non potest crudele quoddam C. Verris facinus, quo præter fas & æquum præterque patriæ consuetudinem P. Gaium virgis primum casum crucifixuratur; *Facinus*, inquit, *vincire cinem Romanum; scelus verberare; prope parricidium, necare; quid dicam in cruce tollere; teterimum crudelissimumque supplicium.* At non hic de cruce P. Gaii, sed de cruce Iesu Christi agitur; non hic de ciue Romano, sed de Dei filio loquendum est: dicemus igitur, *Facinus est vincire Deum, scelus verberare, prope parricidium necare, quid dicam in cruce tollere.* Cōtemplare hic igitur, anima mea, æneum illum serpentem in deserto in sublime eleuatum, qui omnes quotquot viperis sauciati morsibus eum intuerentur, persanabat. Cōtemplare hic, non amplius filios Resphē Saulis concubinæ à Gabaonitis crucifixos, sed filium Mariæ sponsæ Dei, à Iudæis in cruce actum. Contemplare hic miserum illum Absalomum, diuinæ iustitiæ bellū mouentem, misericordiæ que patres fouentem, ad crucis arborem, humanitatis suæ crinibus adhaerentem, & tribus durissimis & obtusis clavis; trium lancearum loco, confixum. Considera hic denique anima mea sponsum tuum in medio crucis velut in lectulo deliciarum, reclinatum. Ipse quidem Psaltes, vt Deum ad misericordiam fleteret, dicebat supplex, lachrymis se stratum rigaturum, totumque cubile iucundo illo pœnitentiæ flumine perfusurum: at sponsum tuum, ò anima vt te ad amorem sui & commiserationem exciter, se ipsum hic in sanguine dormientem ostendit, ostendit inquam cubile sanguine perfusum. Con-

templare igitur attentius; vt fixus hic sit, & firmiter affixus, quo te venientem expectet; vide vt brachia extendat, te vt amplectatur; vide vt caput inclinat, vt tibi accedenti osculum præbeat; vide denique vt sanguinem effundat quo telauet & perluat.

Hic vero noua contumeliarum genera in Saluatorem tuum cusa perpende: crucifixus inter latrones: Nullum profecto contumeliæ aut opprobrii genus fuit, quod Saluator hic non pertulerit. Primo namque morte ignominiosissima mortuus est, qua nulla vnquam existit vilior aut abiectionior: idque in vrbe regia, totius Iudææ Metropoli, scilicet Ierosolymis, tempore quoque celeberrimo in solennitate nimirum Paschali, ad quam varii vndeunque Iudæi, ex diuersis orbis locis confluerant, hora quoque opportuna, medio scilicet die; deinde in altum sublatus, vt ab omnibus conspiceretur: denique in medio latronum, vt adimpleretur quod à Prophetis prædictum erat: *Et cum sceleratis deputatus est.*

Vide hic ò homo, Deum tuum, qui in cœlestibus habitaculis inter beatas illas mētes versatur, inter sceleratos & medio latronum crucifixum: perpende tecum vt quem adorant Angeli, ab hominibus vt sicarius & latro habeatur: contemplant, vt qui alias in monte Thabor medius inter duos Prophetas gloriosus & instar solis resplendens apparuit, hodie in monte Caluariæ deformis & sanguine eruentatus, in medio sceleratorum pendeat: heu quantum mutatus ab illo Hectore!

Tu iam ille viator factus es Domine, qui ex cœlesti illa Ierusalem in mundi huius Iericho descendens in latrones incidisti, in sceleratos illos Iudæos, qui vestibus te penitus despoliarunt & semiuiuum inter latrones reliquerunt; quin & patiens ille Iob, non quidem in fimo sedens, sed in cruce suspensus, vulneribus oppletus, & sanguine cruoreque perfusus. O si sciretis, latrones, quid sit Christum Dominum ad latus habere, iuxtaque eum constitutum esse, vestram

XV.
Christus inter latrones suspen- ditur medius.

Luc. 20.

Iob. 2.

Insignis de Phocione historia.

vestram proculdubio fortem clementius & aequiori animo ferretis, & ingenti gaudio profundeteminis! felices profecto, modo sciretis, quanto vobis honori sit, cum hoc innocuo vitam finire. Egregiam porro in hanc rem de Phocione historiam producit Plutarchus. Hic enim cum in carcerem nullo tamen commisso crimine, sed innocuus omnino, coniectus esset, & in carcere alium quemdam reperisset, Tudippum nomine, capitalis criminis reum, qui fortunam & mortem saepius deplorabat; his cum verbis consolatus est, *Num tibi satis est Tudippo cum Phocione mori? quasi diceret! Quid angertis, quid ploras? Tudippe? quid ita fuit a tuam desles? laetari potius & exultare oporteret, quod tibi cum Phocione viro innocentissimo sit moriendum. Tu quidem iuste ob crimina in Reipubl. commissa ad mortem deposceris, & tamen ploras? at ipse, qui semper patriae salutis studiosus fuit, ac de ea semper bene sum meritus, qui neminem vnquam ne verbo quidem laesi, iniqua tamen sententia ad mortem condemnatus sum, a quo animo casum meum fero: sed hoc tibi honori sit & ingentis gloriae loco, Tudippe, cum Phocione expirare. eisdem vos verbis affari queam. O latrones, num vobis satis sit cum insigni illo Phocione mori? nam vos quidem iuste, ob flagitia vestra, morti addicti estis; sed Iesus, nullo vnquam admisso crimine, sine vlla noxa moritur. Sed quid denotant nobis gemini isti latrones? duo scilicet hominum genera, Iudaeos nimirum & gentiles. Sed maius adhuc in duobus hisce mysterium lateret: nimirum, ideo CHRISTVM inter duos latrones crucifixum esse, vt hinc disceremus Spiritum inter carnem & mundum esse crucifigendum.*

Quid duo latrones designent.

Porro sceleratus ille Iudex Pilatus, vt Christum iuste ad mortem condemnatum fuisse ostenderet, quasi laesa reum maiestatis, & quasi in Imperium Caesarisque potestatem aliquo modo deliquisset, titulum cruci imposuit, *Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum. Erat autem titulus scriptus Hebraice, Graece & Latine, vt Iudaei, Graeci, & Romani, alienigenae & externi, qui Ierosolymam*

Titulus crucis tribus conscriptus linguis, & quare.

adueniant, ex eo mortis causam legerent. Fuit hoc quodammodo augurium & praesagium, in alio illo inuentio. Missa sacrificio, triumphum linguarum usum futurum. Quid igitur dhaec dices haeretice, quid tu nouator turbatum auide, & omnis nouitatis studiose qui omnia mytheria vulgari religionis lingua peragi & tradi cupis? perpendere hic te velim & tecum cogitare, fuisse tum temporis plurimos Ierosolymis alienigenas, vt Cretas & Arabas, aliosque incognitos qui nec Graece nec Latine nec Hebraice nossent; Pilatum tamen alias, nisi tres haec linguas, vsurpare noluisse.

Domino igitur cruci affixo, & in altum blasphemiae sublato, omnes ecce circumstantes contumeliosius eum proscindere, & Iudaei crudelitate. Christum temeritateque maiorem quam antea ostendere coeperet. Milites quippe sub cruce de vestimentis eius digladiantur, atque omnes praeteruentes conuitia in eum exonerant, mouentes capita sua & dicentes, *Vab, qui destruis templum, & post triduum reaedificas illud? Salua te modo, si filius Dei es, & descende de cruce.* Scribae quoque & Pharisaei, montem Caluariae obambulantes ei diminutam quodammodo potentiam exprobrant dicentes. *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: si Rex Israel esset, vt semper praesentis seculi, patefaciat modo, descendat de cruce, & credemus ei.* Praeuiderat haec omnia Psalmographus, & in Domini persona locutus est, *Omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput.*

Quid obsecro, bone Iesu, de nobis actum fuisset, si inimicorum consilium secutus de cruce descendisses, quot cheu? animae sub tribulationum & arumarum in hoc mundo eis irrogatarum pondere gemiscentes oppressae fuissent, nihil praeclearum hoc illis patientiae constantiaeque exemplum praebuisses? Voluisti nimirum vsque ad extremum perseverare, & in ipsa cruce mori, vt nos edoceres, ad mortem vsque esse tolerandum, nec vnquam de tribulationum cruce descendendum. Ipse mundus, Auditores, ipsa caro & diabolus nobis quotidie inelamant & semper suadent, vt de cruce descenderemus, deliciasque vitae huius confectare.

Insignis de Phocione historia.

D. Martini
orba.

ctatemur. Hinc bene olim dixisse visus est, Martinus ille Turonensis, non decere Christianum, nisi in cruce, in cilicio, & cinere mori, illa namque quasi quidam gradus sunt quibus ad Christum ascendimus. Sed mitissime ac benignissime Iesu, quid ad hæc opprobria, contumelias, irrisiones, cōfusioneq; quas scelerati hic effundunt, replicas? *Pater ignosce illis, qui a nesciunt quid faciunt.* O amor, o charitas, o incendia dilectionis! omnes eum mortales oppugnant, eique bellum mouent, totum eius corpus grauissimos dolores perfert, pœnis vsque ad summū futuraturū est, & tamen non conqueritur, non excaudescit, aut succenset, non aduocat ad vindicandum Angelos, non intentat tortoribus minas, sed orat pro ijs ipsis qui in se deliquerant, dicens, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* & bene quidem: si enim sciuissent, numq̄ Dominum gloriæ crucifixissent, aut tam enorme flagitium cōmisissent. Peccatores quoque dum delinquant, nesciunt quid faciunt: si enim scirent, aut præuiderent, q̄ graues cruciatus, quamq; horrenda tormenta sibi præparent, quamq; ingentē gloriā amittant, dum gloria illa cœlesti excidunt, numq̄ vel minimum delictū admitterent: vnde clamat vates regius, *Errant oēs qui orant: ut iniquitatem*

B. Virgini
nis dolor.

Aderat tristi huic spectaculo tristis & dolorosa mater Maria, iuxta crucem cum aliis mulieribus, Maria Cleopha & Maria Magdalena, cōsistens. Quis hic exprimat, virgo, omnium martyrum regina, extremos illos dolores animique amaritudinem, cum dilectum filium, quem tanto olim gaudio concepisti, tam crudeliter a barbaris hisce militibus haberi vides? cum sacra illa brachia, quæ te olim in ætate puerili tam amanter strinxerūt, affixa cruci cernis? cum diuinam illam faciem, quā toties exosculata es, sanguine scædatam, spuris deformatam, sordibus oppletam contemplaris. Si enim Tobie mater fiebat lachrymis irremediabilibus, quod absentiam filij ferre non posset: quid hanc hodie matrem fecisse arbitramur, cum filium in crucem sublatum & in cruce morientem videret.

3. Reg. 3.

Cum olim sapientissimus ille mortalium

Tom. 1. Bessai Quadrage.

Salomon sapienti responso puerum, ob quē duæ mulieres inter se contendebant, mediū diuidi iussisset: eius, quæ vere mater erat, viscera confestim ad misericordiam compassionemque commota sunt. Quantum vero dolorem benedictæ huius Matris fuisse credendum est, cum vnicum filium in cruce affictum & desolatum, omniaq; membra eius loco mota, & à se inuicem distracta, intueretur? Si Agar Abrahæ ancilla, cum Ismaelem filium in deserto morientem cerneret, eumque præ animi angustia videre agonizantē non valeret, retrorsum abiens ait, *Non video morientem puerum.* Quid fecisse putabimus amatissimam hanc filii matrem, cum filium grauissimis affectum supplicij, expirantem conspiceret? Heu qualem eius dolorem, quas animi angustias, quem mœrorem fuisse credimus, Auditores? Eheu,

Gen. 21.

*Quis est homo qui non fletet,
Christi matrem si videret,
In tanto supplicio?*

Neque minor dolor matris erat sub cruce constitutæ, quam filii in cruce suspensi.

Tres iam horas Christus in cruce pependerit, à sexta nimirum vsq; ad nonam, cum super vnicœlum tam triste spectaculum, non sustinēs uersam luctum, ob creatoris mortem, cœpit inducere, & retro amictū velamine tenebras super vniuersam terræ superficiē inducere, *Tenebra facta sunt super vniuersam terram.* Circa

horam igitur nonam cum Dominus vehementi febrium ardore correptus, doloribus scilicet crucis, passionis, & mortis, bibere postulasset, eiq; acetum felle mixtum in potū ministri dedissent, atq; omnia de seipso pronuntiata consummata esse dixisset, impleas nimirum figuras, ceremonias legales iam finitas: cum clamore valido ad Patrem sublato. *Pater in manus tuas commendo Spiritum meum*, atque omnes adeo mortales & vt gratū tibi sacrificium hoc meum existat, supplico, inclinato capite emisit spiritum.

O tristis & funesta dies, dies è dierum numero eradenda! o casus, qualis nullus vnquā accidit! o triste infortunium, & acerbū nuntium! Iesus Christus mortuus est, Dei filius mortuus est, o paradoxa! o res ad credendū difficilis! annon emoreris anima, cū Deum

Aaaa tuum

uum audis exspirasse? Si Iuda Machabæo fortissimo viro mortuo omnis Iudæa plangebatur & lamentabatur, dicens, *Quomodo cecidisti potens in prælio, qui saluum faciebas populum Dei?* nonne te illud ipsam hodie dicere par est, cum Dominum Iesum in prælio audis cecidisse: quin non frangimini, scindimini, emollimini animi indurati, ferro, ære, adamante duriores. Funduntur, ecce, irrationabiles & mutæ creaturæ, velû templi in duas partes à summo ad imum diuiditur, terra cõtremitiscit, columnæ & marmora, ad terram deiiciuntur, monumenta aperiuntur, mortui sepulchris prodeunt, atque adeo totus mœrore & luctu orbis in morte creatoris cõfiscitur, omnia denique lugubrem amictum induunt, cum Christum in cruce emorientẽ contẽplantur; omnes proinde mortales crucem hanc adorant & venerantur.

O crux aue benedicta, ò crux aue spes unica, ò beata, gloriosa, & adoranda crux, hoc potissimum nomine beata, quod in te saluator meus pependit; veneranda, quod sacra te Christi membra tetigerint, ac pretiosus eius sanguis perfuderit. Saluete quoque sacra spina; ac regium diadema è vepribus veluti gemmis pretiosissimis contextum, quo nullum vnquam ab hominum memoria existit aut pretiosius aut excellentius. Saluete clauis saluti ferri, gemmæ inquam cœlestes, adamantes Angelici, qui diuinas illas manus, ac sacros illos pedes exornatis, & decorem quandam illis eximium superadditis. Salue ò lancea, quæ tale vulnus infixit, cui nullum vnquam par fuit infictum, quæ latus referasti Domini, & ad vsque sacrum Verbi diuini cor penetraisti, thesauros gratiæ Sacramentorumque; mysteria aperuisti. Salue crux pretiosa, dulce lignum, dulces clauis. Saluete spina, omni admiratione & cultu dignissima.

Cum te contempler ò crux, pretiosa inquam crux, arborem illam vitæ in medio paradisi plâratam videre videor: videre videor virgam illam Moysis, quæ serpentes Ægypti nostra deuorauit, lignum quoque illud Moy-

Exod. 17.

sis, quod in aquas Mara coniectum, easdem dulces reddidit: thronum Salomoni fultum; Regio leonibus: tabernaculum illud fœderis, alis Cherubicis coopertum: quin & rubum illum ardentem in deserto Caluarie. Merita porro tua explicare quis sufficiat crux pretiosa? hoc vnum tamen dicam, esse te nimirum clauem illam Dauid, quæ portas æternales referasti, virgam quoque iacob, cum qua mundi huius Iordanem tranfimus; pedum quoque pastorale, quo Goliath & Philistæos infernales prosternimus; scala quoque iacob, per quam ad cœlum ascendimus.

O crux pretiosa inter omnia ligna siluarum! ò arbor decora, fulgida! nulla silua talem profert, frontes, flores, germine. O Cedrum, non dico Libani sed Caluarie! ò laurum semper virentem, & à fulgure nos defendentem; ò cœlestem oleam, per quam misericordia nobis designatur.

Ὁ ἄριστος μακάριος ὁ ὁ Θεὸς ἔστι: Ἐπιτομή. ut canit Sibylla. O crux prodigiis & miraculis nobilis, quo tu modo cultu digna redderis, quo te omnes honore prosequuntur. Regum tu vertices exornas, Pontificum infulas cõdecoras, te timent & verentur diaboli, te honorant Angeli, te adorant homines. Et quo plura tui encomia produxero, quo & plura inuenio: tu scilicet es egregia & procerâ illa terebinthus, ad cuius radicem iacob noster Iesus Christus idola Labani, id est, totius orbis peccata, defodit & sepeliuit: tu es egregium illud torcular, in quo ingens humanitatis Iesu Christi botrus expressus est. Per te ò crux, iam cœli gloria, inferorum terror, mundi spes facta, hodie & semper, peccatores delictorum suorum veniam, iusti gratiæ augmentum, afflicti solatium, & nos iubilemus & omnium in hoc mundo criminum indulgentiam, in altero vero gloria sempiternæ fruitio-nem consequamur Amen.

IN